

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Dopady migrace na hostitelské země

Impacts of immigration on destination countries

Student:

Hana Dendisová

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mariola Pytliková, Ph.D.

Ostrava 2016

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Hana Dendisová**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství
Téma: **Dopady migrace na hostitelské země**
Impacts of Immigration on Destination Countries
Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretická východiska ekonomických dopadů imigrace – přehled teoretické a empirické literatury
 3. Vývoj migrace v ČR
 4. Socioekonomická charakteristika migrantů v ČR
 5. Dopady migrace na Českou republiku
 6. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BORJAS, George J. *Labor Economics*. 4th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, 2008. ISBN 978-0-07-340282-6.

HANSON, Gordon H. The Economic Consequences of the International Migration of Labor. *Annual Review of Economics*. 2009, Vol. 1, No. 1. pp. 179-208.

KERR, Sari Pekkala and William R. KERR. Economic Impacts of Immigration: A Survey. *Economic Papers*. 2011, Vol. 24, No. 1. pp. 1-32.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Mariola Pytlíková, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2015

Datum odevzdání: 06.05.2016

Ing. Lenka Filipová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne5.5. 2016.....

.....
Hana Dendisová

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala paní Ing. Mariole Pytlikové, Ph.D. za její rady a čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky, a také bych ráda poděkovala svým rodičům za jejich podporu během mého studia.

OBSAH

1	ÚVOD.....	5
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA EKONOMICKÝCH DOPADŮ IMIGRACE – PŘEHLED TEORETICKÉ A EMPIRICKÉ LITERATURY	6
2.1	Definice migrace	6
2.2	Typologie migrace	7
2.3	Kategorizace migrantů	8
2.4	Migranti v české právní praxi	9
2.5	Motivy migrace	9
2.5.1	Neoklasická teorie.....	10
2.5.2	Nová ekonomie pracovní migrace	10
2.5.3	Teorie duálního trhu práce	11
2.5.4	Teorie světových systémů.....	11
2.5.5	Teorie sítí	11
2.5.6	Push – pull model	12
2.6	Teorie dopadů imigrace na hostitelské země	12
2.6.1	Trh práce	13
2.6.2	Ekonomické přínosy z imigrace	16
2.6.3	Ceny nemovitostí	17
2.6.4	Ceny zboží a služeb	18
2.6.5	Diverzita produktů	18
2.6.6	Mezinárodní obchod	19
2.6.7	Inovace.....	20
2.6.8	Finanční toky a přímé zahraniční investice (FDI)	20
3	VÝVOJ MIGRACE V ČR	22
3.1	Migrační vývoj do druhé světové války.....	22
3.2	Migrační vývoj mezi lety 1945-1989	23
3.3	Migrační vývoj po roce 1989	24
3.4	Migrační politika České republiky.....	25
3.5	Aktuální situace v oblasti migrace v EU a v ČR.....	26
4	SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA MIGRANTŮ V ČR.....	29
4.1	Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu.....	29
4.1.1	Žádosti o mezinárodní ochranu v ČR	29

4.1.2	Aktuální nelegální migrace v ČR	30
4.2	Nejčastější státní občanství cizinců v ČR k 31. 12. 2014.....	31
4.3	Z hlediska územního rozložení	32
4.4	Věková struktura cizinců v ČR k 31. 12. 2014.....	33
4.5	Vývoj počtu cizinců podle pohlaví	34
4.6	Porodnost cizinek	35
4.7	Cizinci podle rodinného stavu	36
4.8	Domácnosti cizinců, způsob bydlení	37
4.9	Vzdělání cizinců	37
4.10	Náboženství cizinců.....	39
4.11	Kriminalita cizinců	40
4.12	Ekonomická aktivita migrantů.....	41
5	DOPADY MIGRACE NA ČESKOU REPUBLIKU.....	43
5.1	Dopad na trh práce.....	43
5.2	Demografické dopady migrace.....	45
5.3	Kriminalita migrantů	46
5.4	Vliv migrantů na kulturu a politiku	47
6	ZÁVĚR.....	48
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	49
	SEZNAM ZKRATEK.....	53
	SEZNAM GRAFŮ A TABULEK	55

1 ÚVOD

V České republice byl problém migrace chápán jako cosi spíše okrajového, v současnosti je však toto téma stále více významné a diskutabilní. V posledních letech se s touto problematikou setkáváme dennodenně v populárním tisku, a to v souvislosti s imigrační vlnou uprchlíků. Nicméně migrace jako taková může nabývat i jiné podoby nežli migrace azylantů. Konkrétně se celková migrace kromě uprchlíků skládá i z migrace ekonomické, tj. migrace za prací, migrace rodinných příslušníků v souvislosti se slučováním rodin a ilegální migrace. Tato práce se zaměřuje konkrétně na migraci do České republiky a na její dopady s použitím rešerše literatury a deskriptivní analýzy.

Hlavním cílem této bakalářské práce je analyzovat dopady migrantů na Českou republiku a následně zjistit, zda jsou tyto dopady pozitivní či negativní.

Bakalářská práce je specifikována do šesti kapitol včetně úvodu a závěru. Je zde použit deduktivně – teoretický přístup, což znamená, že je postupováno od teorie k praxi.

V druhé kapitole jsou vymezeny klíčové pojmy, které se migrace týkají. Zde jsou také stručně uvedeny faktory migrace a její typologie.

V třetí kapitole bakalářské práce je popsán vývoj migrace v České republice, včetně současného vývoje. V této části je i nastíněna aktuální migrační krize v Evropské unii, která je v současnosti velmi žhavým tématem a která se také dotýká migrační politiky České republiky.

Čtvrtá kapitola obsahuje socioekonomickou charakteristiku imigrantů v České republice. Tato část zahrnuje jednak strukturu cizinců v ČR, tedy jejich složení podle věku, pohlaví, vzdělání, jednak také jejich charakteristiku z hlediska náboženství, ekonomické aktivity, kriminality a podobně.

V páté kapitole jsou popsány jednotlivé dopady migrace na Českou republiku jak z pohledu demografického, ekonomického, tak sociálního.

V závěru jsou shrnuty dopady migrace na Českou republiku, a také jsou zde vyvráceny či potvrzeny určité předsudky občanů ohledně dopadů migrace na hostitelskou zemi.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA EKONOMICKÝCH DOPADŮ IMIGRACE – PŘEHLED TEORETICKÉ A EMPIRICKÉ LITERATURY

„Mezinárodní migrace, která v posledních desetiletích nabývá nebyvalých rozměrů, se stává fenoménem, který má stále větší vliv na společnost“, Popovová (2011, s. 7).

Významné události, ať už se jedná o události politické, kulturní či společenské, čím dál častěji souvisí s mezinárodním pohybem osob (Popovová, 2011). Bansak, Simpson a Zavodny (2015) tvrdí, že je imigrace skutečně globální problém a prakticky každá země na světě má zkušenosti s příchodem a odchodem lidí. V současnosti trvale žije přes 230 milionů lidí, což představuje 3% světové populace, mimo jejich zem původu (Nations, 2013). Toto číslo je ovšem nízké oproti tomu, kolik lidí by se chtělo vystěhovat do jiné země. Asi 13 procent světové populace dospělých lidí, tedy více než 640 milionů lidí tvrdí, že by chtěli opustit svoji zemi natrvalo (Gallup, 2012).¹

2.1 Definice migrace

Na začátek je nezbytné si definovat klíčové pojmy, které se týkají migrace. Migraci, demografy také nazývanou mechanický pohyb obyvatel, definuje Ministerstvo vnitra České republiky jako *„přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních“* MVČR (2010). Rolný a Lacina (2001) zase poukazují na odlišnosti dvou pojmů, a to migrace a mobility, které bývají často zaměňovány. Pojem „mobilita“ je chápána v širším slova smyslu, zahrnuje všechny druhy pohybu osob s různou periodicitou, směrem, účelem i vzdáleností, zatímco pojem „migrace“ se uvádí pouze v souvislosti se změnou trvalého bydliště. Podle směru rozlišujeme dva typy migrace, a to *emigraci* (vystěhování) a *imigraci* (přistěhování), (Tichá, 2013).

Migraci lze také rozdělit z hlediska územní jednotky na vnitřní a vnější. Vnitřní migrace je chápána jako migrace v rámci jedné země napříč regiony, například obce,

¹ 640 milionů lidí zahrnuje pouze dospělé, bez závislých dětí, či starších osob. Takže celkově evidujeme přibližně miliardu lidí, kteří by chtěli opustit svoji zemi původu (Gallup, 2012).

okresu, kraje. Pokud se jedná o migraci za hranice státu, hovoříme o migraci vnější (ČSÚ, 2012). V této bakalářské práci bude pojem migrace chápán jako migrace vnější.

Je zapotřebí také definovat pojmy jako cizinec a reemigrace, které budou v následujícím textu často zmiňovány. Podle Paláta (2013) je cizincem „občan jiné země pobývajícím na území České republiky“. *Reemigraci* lze definovat jako návrat dřívějších emigrantů do své mateřské země (Tichá, 2013).

2.2 Typologie migrace

Jeden ze způsobů jak rozčlenit migranty je založen na tom, zda se rozhodnou přesunout sami, nebo jsou k tomu donuceni, tedy na migraci dobrovolnou a nedobrovolnou. Pokud lidé odejdou na základě vlastního dobrovolného rozhodnutí a plánování z určitého místa, jedná se o dobrovolnou migraci. V druhém případě se jedná o nedobrovolnou migraci, kdy jsou k tomu lidé donuceni (Palát, 2013).

Rozlišujeme také mezi legálními a nelegálními imigranty. Legální imigranti mají povolení vstoupit a žít v dané zemi, alespoň dočasně, nelegální migranti toto povolení nemají. Nelegálními migranty se lidé mohou stát dvěma hlavními způsoby. Jednak mohou vstoupit do země nelegálně překročením hranic bez povolení, tedy vstoupí zde bez kontroly, jednak mohou porušovat podmínky udělení víza, například překročením doby povolení k pobytu u dočasněho víza a dalším přetrváváním v zemi, kterou měli opustit, nebo začnou pracovat v dané zemi, přestože jim to vízum nepovoluje (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015).

Dle časového horizontu rozlišujeme různé typy pobytu na území České republiky, a to pobyty krátkodobé, dlouhodobé a trvalé. Krátkodobá migrace má trvání zpravidla do jednoho roku, zatímco dlouhodobá je charakteristická delším časovým obdobím. Tito migranti se zde rozhodli přestěhovat dočasně, aby zde pracovali, vydělali si dost peněz na návrat domů, mohli si poté v zemi původu koupit pozemek, začít podnikat, nebo odejít do důchodu (Piore, 1979). Pracovníci se také mohou dočasně přesunout tak, aby mohli posílat peníze na podporu svým příbuzným domů, tzv. remitence, nebo zde mohli studovat či navštívit rodinné příslušníky. Trvalý pobyt může cizinec obdržet, pokud pobývá nepřetržitě na českém území déle než pět let, přičemž během této doby nesmí pobývat v jiné zemi po dobu více než deseti měsíců a také musí zvládnout test z českého jazyka. Tento pobyt může také cizinec nabýt sňatkem buďto s občanem České republiky, nebo s občanem jiného státu Evropské unie, jenž pobývá na

území ČR. Mezi těmito imigranty jsou i takoví, kteří se nenavrátní zpět žít do své země původu. Někteří z nich se rozhodnou stát občany své země, jiní ne (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015).

V České republice migranty dále dělíme podle toho, zda se jedná o migranty z Evropské unie, nebo migranty z tzv. třetích zemí. Toto rozdělení je důležité z hlediska podmínek pro povolení k pobytu, které jsou odlišné jak pro migranta z Evropské unie, tak pro migranta z třetích zemí (MVČR, 2016).

2.3 Kategorizace migrantů

Podle obecné typologie můžeme rozdělit migranty do sedmi kategorií, a to uprchlíci, žadatelé o azyl, ilegální migranti, dočasní pracovní migranti, vysoce kvalifikovaní migranti, rodinní příslušníci a navrátilci (Rabušic a Burjanek, 2013).

- „Uprchlíci“ jsou lidé, kteří opouštějí své rodné země a mají oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, z důvodu války nebo násilí. Počet a umístění uprchlíků se může rychle změnit, pokud válka nebo násilí propukne (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015). Například více než dva miliony lidí uprchlo ze Sýrie během prvních dvou let občanské války, která začala v roce 2011 (UNHCR, 2013). Někteří migranti se navrátní domů, když se podmínky zlepší, zatímco ostatní už nejsou schopni se nikdy navrátnit zpět do rodné země. (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015).
- Často se zaměňují pojmy uprchlík a žadatel o azyl. „Žadatelé o azyl“ jsou lidé, kteří požádají o azyl, nebo ochranu po vstoupení do cizí země, a pokud je ve své žádosti úspěšný, stává se azylantem či uznaným uprchlíkem. Žadatelé o azyl jsou lidé, kteří opustili svou rodnou zemi, a jejichž status uprchlíka nebyl posouzen. Pokud splňují podmínky, stávají se uprchlíky, pokud ne, jsou deportováni zpět do země původu, nebo zůstanou, a stávají se nelegálními imigranty (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015).
- „Nelegální migranti“, tento typ uprchlíků jsme si vysvětlili v textu výše.

- „Dočasní pracovní migranti“ jsou lidé, kteří se stěhují do určité země za účelem práce a po ukončení pracovního poměru se navracejí zpět do mateřské země (Palát, 2013).
- „Vysoce kvalifikovaní migranti“ jsou imigranti, kteří získali terciární vzdělání, nebo extenzivní pracovní zkušenost, jež je ekvivalentem (ICMPD, 2005).
- „Rodinní příslušníci“ jsou osoby, které se stěhují do cílové země za svými příbuznými (Palát, 2013).
- „Navrátilci“ jsou migranti, kteří určitou dobu setrvávají v cílové zemi a poté se navracejí domů do své mateřské země (Palát, 2013).

Krom těchto typů migrantů se také můžeme setkat s lidmi, kteří jsou obětmi obchodování s lidmi. Jedná se o migranty, kteří jsou podvedeni a poté využíváni. Jsou nuceni pracovat proti své vůli pro malý nebo žádný plat a nemohou svobodně odejít (Bansak, Simpson, Zavodny, 2015).

2.4 Migranti v české právní praxi

Jak už jsme si vysvětlili výše, rozlišujeme dvě skupiny migrantů, a to občany Evropské unie a občany tzv. třetích zemí. Podle zákona o pobytu cizinců mají občané Evropské unie specifická práva vyplývající ze smluv podepsaných při vstupu do této unie. U občanů z třetích zemí rozlišujeme buďto cizince s vízovou povinností, kteří musí požádat Českou republiku o vízum a rovněž uvést účel svého příchodu, nebo cizince bez vízové povinnosti, kteří nepotřebují žádné povolení ke svému pobytu v České republice (Palát, 2013).

Podle účelu pobytu existují různé typy víz pro cizince, kteří mají vízovou povinnost. Účelem pobytu může být například práce, studium, podnikání či příchod za částí své rodiny. Je důležité dodržovat účel tohoto pobytu. Pokud se tento cizinec rozhodne vykonávat jiný účel, například vystuduje vysokou školu, bude zde chtít zůstat a začít pracovat, musí si požádat o změnu svého víza (Palát, 2013).

2.5 Motivy migrace

Existuje mnoho motivů, proč lidé odcházejí ze své mateřské země do země jiné. Jedním z nich jsou individuální osobní motivy, kdy se lidé stěhují například

z náboženských důvodů, kvůli partnerským vztahům, odlišné světonázorové orientaci, nebo pouze kvůli velké touze po poznání ciziny. Lidé se také stěhují z důvodu vzniku společenských a přírodních katastrof, jako jsou války, dlouhotrvající hlad, sucha, epidemie, a další. Jedním z dominantních motivů jsou však motivy ekonomické, kdy se lidé stěhují do bohatších zemí s lepšími pracovními příležitostmi, širšími možnostmi seberealizace, vyšší životní úrovní obyvatel a lepším sociálním zabezpečením (Šimek, 2005).

V ekonomii lze nalézt mnoho teoretických přístupů, které vysvětlují příčiny migrace. V následujícím textu budou jednotlivě popsány.

2.5.1 Neoklasická teorie

Nejstarší teorií je neoklasická teorie. Tato teorie má základy u J. R. Hickse (1932) a rozlišuje motivy z pohledu makroekonomického a mikroekonomického.

Z makroekonomického pohledu jsou příčinou migrace rozdílné mzdy mezi jednotlivými zeměmi, kdy se lidé logicky stěhují do těch zemí, kde jsou mzdy vyšší. Z pohledu mikroekonomického je příčinou migrace samotné racionální rozhodnutí jedince, který vezme v potaz náklady a přínosy související s migrací, a na základě toho se rozhodne. Člověk se rozhodne migrovat, pokud očekává zlepšení kvality života, očekává tedy vyšší přínosy z migrace, než jaké by měly být jeho náklady (Palát, 2013).

2.5.2 Nová ekonomie pracovní migrace

Nová ekonomie pracovní migrace, kterou vypracoval Mincer (1987), tak jako neoklasická ekonomie předpokládá, že člověk se rozhodne emigrovat, pokud jsou jeho příjmy z migrace vyšší než jeho náklady, a současně se snaží minimalizovat rizika. Rozhodnutí o tom, zda emigrovat nebo ne, není pouze na samotném člověku, ale na větší skupině lidí, kterou často bývá rodina či domácnost. Na základě minimalizace rizik je pak určitá část rodiny vysílána do země jiné, kde jsou vyšší příjmy s tím, že si zde vydělávají a posílají finanční prostředky do své rodné země ostatním členům rodiny (Horáková, 2003).

2.5.3 Teorie duálního trhu práce

Dalším teoretickým přístupem je teorie duálního trhu práce, kterou vypracoval Piore (1979). Tento přístup říká, že migranty přitahují vyspělé země, které neustále poptávají zahraniční pracovní sílu. Existují totiž dva typy pracovních sektorů. První je zejména pro domácí vysoce kvalifikované občany, kteří mají dobře placená místa a mají také možnost kariérního postupu. Druhý sektor je pro nízkokvalifikované občany, špatně placené, není zde možnost kariérního postupu nebo jen velice malá a navíc zde bývají pracovní pozice nebezpečné a fyzicky náročné. Do tohoto druhého sektoru nejsou občané vyspělých zemí motivováni, nechtějí tedy pracovat na nižších pracovních pozicích, a proto zde vznikají volná pracovní místa, jež jsou nabízena cizincům, kteří tyto problémy s motivací nemají. Tato migrace je tedy tažená ze strany zaměstnavatelů či vlády (Palát, 2013).

2.5.4 Teorie světových systémů

Teorie světových systémů zase vysvětluje migraci pronikáním kapitalistických ekonomických vztahů do nekapitalistických zemí tzv. periferních společností, čímž vytváří předpoklady pro mezinárodní migraci. Migrace mezi těmito zeměmi je vysoce pravděpodobná mezi bývalými koloniemi z důvodu jejich jazykové a kulturní příbuznosti a také dopravní vazby. Důvodem pronikání kapitalistických zemí do rozvojových je to, že v chudých zemích hledají levnější půdu, suroviny, levnou pracovní sílu či odbytové trhy. (Palát, 2013). Kapitalistické země tak zde mohou vytvářet velké zemědělské společnosti, čímž konkurují malým domácím zemědělcům, kteří jsou poté donuceni emigrovat. Tyto společnosti sice nabízejí místním obyvatelům práce, ale jelikož je práce špatně placená a nejsou v ní dobré pracovní podmínky, rozhodnou se lidé po nějakém čase emigrovat (Messey a kol., 1993).

2.5.5 Teorie sítí

Dalším významným teoretickým přístupem je teorie sítí, kterou vyvinul Carrington (1996). Tato teorie zdůrazňuje význam mezilidských vztahů, kdy migrační sítě vznikají osobními vztahy mezi migranty, bývalými imigranty a těmi, kteří zůstali ve své rodné zemi. Tyto vztahy jsou buďto v rámci komunity, či přátelské a rodinné, které jsou nejdůležitější. Tyto vazby pak zvyšují pravděpodobnost migrace, jelikož tím

jednak snižují náklady a rizika, například v oblasti bydlení, práce, péče o děti, jednak zvyšují očekávaný zisk z migrace (Drbohlav, Uherek, 2007).

2.5.6 Push – pull model

Existuje mnoho dalších teorií vysvětlujících migraci. V odborné literatuře je také často vysvětlován Leeho „push – pull“ model, což by se také dalo přeložit jako faktory tlaku a tahu. V tomto modelu tedy rozdělujeme dva typy faktorů, které mají za následek pohyb obyvatelstva. Push faktory, neboli také faktory tlaku, jsou právě ty faktory, které migranta vypuzují z jeho mateřské země. Mezi tyto faktory, které člověka nutí se odstěhovat, můžeme například zahrnout války, diskriminaci, nedostatek pracovních míst, hlad, sucho, přírodní katastrofy a další. Naopak pull faktory, jinak řečeno faktory tahu, lákají člověka do jiné země. Jsou to například pracovní příležitosti, vzdělání, rodinné vazby, ale i atraktivní podnebí, náboženská svoboda či prostě lepší životní podmínky (Lee, 1966).

2.6 Teorie dopadů imigrace na hostitelské země

Pokud chceme definovat pojem ekonomie, zjistíme, že se jedná o společenskou vědu, která se zabývá hospodařením s omezenými zdroji. Pojem migrace jsme si dříve definovali jako pohyb osob přes státní hranice. Na první pohled se zdá, že tyto dva pojmy nemají nic společného, ačkoli opak je pravdou. Například pokud se více lidí stěhuje do určité země, může to mít za následek zvětšení počtu pracujících lidí, kteří vyprodukují více věcí, což může mít dále za následek snížení hladiny nedostatku a zvýšení životní úrovně lidí. Imigranti také mohou zemi svým příchodem obohatit o nové poznatky a přístupy, které s sebou přináší. Samozřejmě, že mohou mít cizinci negativní důsledky na hostitelské země, zejména když přicházejí ze zemí, které jsou kulturně a nábožensky velice odlišné, a mohou tak vytvářet sociální pnutí mezi přistěhovalci a domácím obyvatelstvem (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Z tohoto příkladu vidíme, že má migrace na hostitelské země různé ekonomické a společenské dopady, a to jak pozitivní, tak negativní. Velikost těchto účinků bude samozřejmě záviset na zvýšení velikosti imigrace do určité země, kdy malé zvýšení imigrace bude mít malé účinky a naopak. Dopady také budou záviset na složení nových imigrantů a na fungování ekonomiky, do které přijíždějí (Wadensjo, 2007).

V následujícím textu budou jednotlivé teorie dopadů imigrace na hostitelské země popsány.

2.6.1 Trh práce

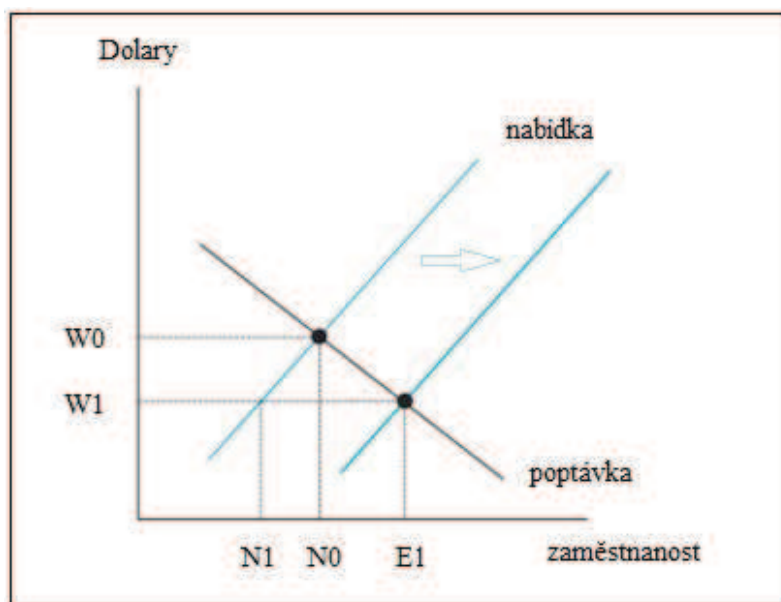
Jednou z klíčových otázek v debatách o přistěhovalectví ve většině přijímajících zemí jsou otázky, týkající se vlivu přistěhovalců na trh práce (Hanson, 2009). Tyto dopady mohou být různé. Bude záležet především na tom, zda na tyto dopady nahlédneme z krátkodobého či dlouhodobého hlediska a také na tom, zda jsou imigranti k domácím pracovníkům substituty či komplementy (Borjas, 2013). V následujícím textu budou tyto dopady podrobně vysvětleny.

Dopady imigrace na trh práce v krátkém období

A) Cizinci dokonalými substituty

Nejjednodušší model migrace předpokládá, že přistěhovalci a domorodci jsou dokonalými substituty. Jinými slovy, že přistěhovalci a domorodci mají stejné typy dovedností a soutěží o stejné typy pracovních míst. Tyto dopady imigrace na trh práce v krátkodobém horizontu jsou zobrazeny v grafu 1 (v tomto modelu předpokládáme fixní kapitál a klesající poptávkovou křivku). Před vstupem imigrantů na trh je rovnováha v grafu 1 znázorněna úrovní zaměstnanosti N_0 a úrovní mezd W_0 . V momentě kdy přicházejí přistěhovalci na trh práce, posune se nabídková křivka práce doprava, což zvýší celkový počet zaměstnanců z N_0 na E_1 , a sníží mzdy z W_0 na W_1 . V tomto grafu si můžeme dále všimnout, že poklesl počet domácích pracovníků, kteří jsou ochotni pracovat za tuto nižší mzdu. Jinak řečeno, přistěhovalci v tomto případě berou práci domácím pracovníkům, a to snížením původní mzdy, kdy se nevyplatí některým domácím pracovníkům za tuto mzdu pracovat (Borjas, 2013).

Graf 1 - Z krátkodobého hlediska - dopady imigrace na trh práce, kdy jsou imigranti a domácí pracovníci dokonalými substituty

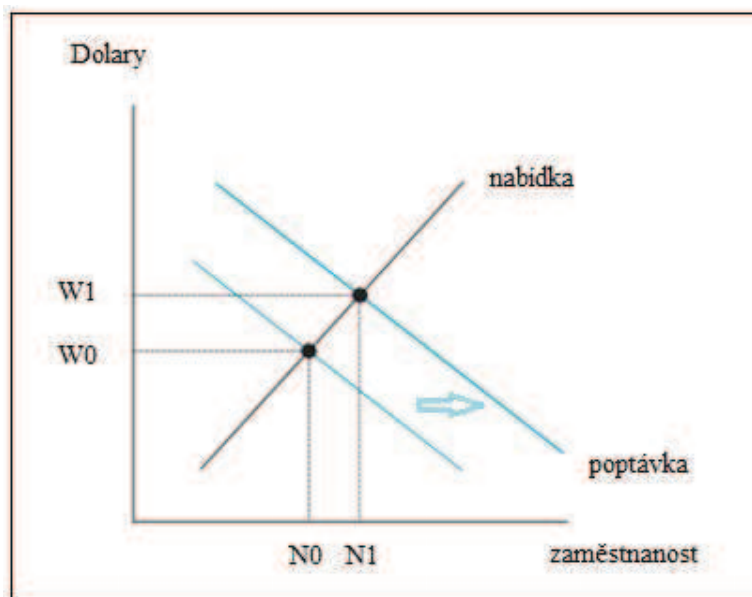
Zdroj: Labor Economics (2013), vlastní zpracování

B) Cizinci jako komplementy

Samozřejmě předpoklad, že domácí pracovníci a přistěhovalci jsou dokonalými substituty, je sporný. Je možné, že přistěhovalci a domácí pracovníci nebudou soutěžit o stejný typ pracovních míst. Například přicházející nekvalifikovaní imigranti mohou být zbláhli v některých typech práce, náročné na zemědělskou výrobu. Tím se uvolní více kvalifikovaných domácích pracovníků, aby mohli vykonávat práci, ve které se lépe využije jejich lidský kapitál. Přítomnost imigrantů tedy bude zvyšovat domácí produktivitu, protože domácí pracovníci se teď budou moci specializovat na více kvalifikovanou práci, která je výhodnější pro jejich dovednosti. V tomto případě se přistěhovalci a domorodci doplňují na trhu práce, jsou tzv. komplementy. Pokud se tyto dvě skupiny doplňují na trhu práce, zvýšení počtu imigrantů zvyšuje mezní produkt domorodců, a poptávková křivka po domácích pracovnících se posune doprava. V grafu 2 také můžeme vidět, že toto zvýšení produktivity bude mít za následek také zvýšení mezd z bodu W_0 do bodu W_1 . Navíc někteří domorodci, kteří dříve nechtěli díky nižším mzdám pracovat, najednou berou vyšší mzdové sazby jako stimul ke vstupu na trh práce, a zaměstnanost se tedy zvedne z bodu N_0 do bodu N_1 . Přistěhovalci tedy z domácích činí více produktivní pracovníky. V shrnutí lze tedy říci, že pokud přicházejí imigranti na trh práce, kde jsou s domácími pracovníky navzájem komplementy,

dochází na daném trhu k zvýšení mezd i zaměstnanosti domácích pracovníků (Borjas, 2013).

Graf 2 - Z dlouhodobého hlediska - dopady imigrace na trh práce, kdy jsou imigranti a domácí pracovníci komplementy

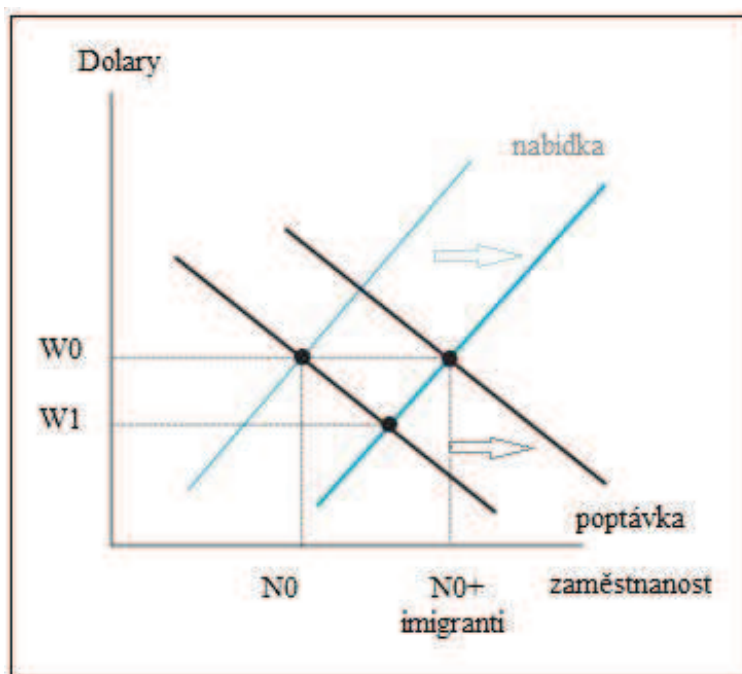
Zdroj: Labor Economics (2013), vlastní zpracování

Dopady imigrace na trh práce v dlouhém období

Předpokládejme, že imigranti budou dokonalými substituty. V krátkém období tedy přistěhovalci sníží mzdy, jak jsme si vysvětlili v předešlém textu. To znamená, že zaměstnavatelé budou moci najímat zaměstnance za nižší mzdu, a jejich celkové náklady se sníží. Časem tedy budou dosahovat firmy většího zisku, a tato vyšší ziskovost firem přiláká na tento trh kapitál, jelikož staré firmy budou expandovat a budou se také otevírat nové firmy, které naláká možnost využití nižších nákladů. Toto zvýšení kapitálu tedy posune poptávkovou křivku po pracovní síle doprava, což způsobí zmírnění negativních dopadů zapříčiněných na začátku příchodem imigrantů. Tyto dlouhodobé důsledky jsou znázorněny v grafu 3. Před příchodem imigrantů je rovnováha mezd a zaměstnanosti znázorněna body W_0 a N_0 . V momentě, kdy imigranti přicházejí na trh, se posouvá nabídka práce doprava, a mzdy klesají do bodu W_1 . V dlouhodobém horizontu se však i poptávková křivka posouvá doprava, a na trhu opět dochází k rovnováze. Mzda se nachází opět na bodu W_0 a je zaměstnáno stejné množství pracovníků, jak tomu bylo před příchodem imigrantů (Borjas, 2013).

Není však známo jaká doba je zapotřebí, aby na trhu opět došlo k rovnováze, kdy mzdy se dostanou na stejnou úroveň, a zároveň bude zaměstnán stejný počet domácích pracovníků. Hlavním poučením z této teorie však je, že imigrace bude mít po určitou dobu nepříznivý dopad na mzdy domácích pracovníků, kteří si budou konkurovat, ale tento dopad se oslabí, jakmile se ekonomika přizpůsobí imigračnímu přílivu (Borjas, 2013).

Graf 3 - Dopady imigrace na trh práce z hlediska dlouhodobého období, kdy imigranti a domácí pracovníci jsou dokonalými substituty

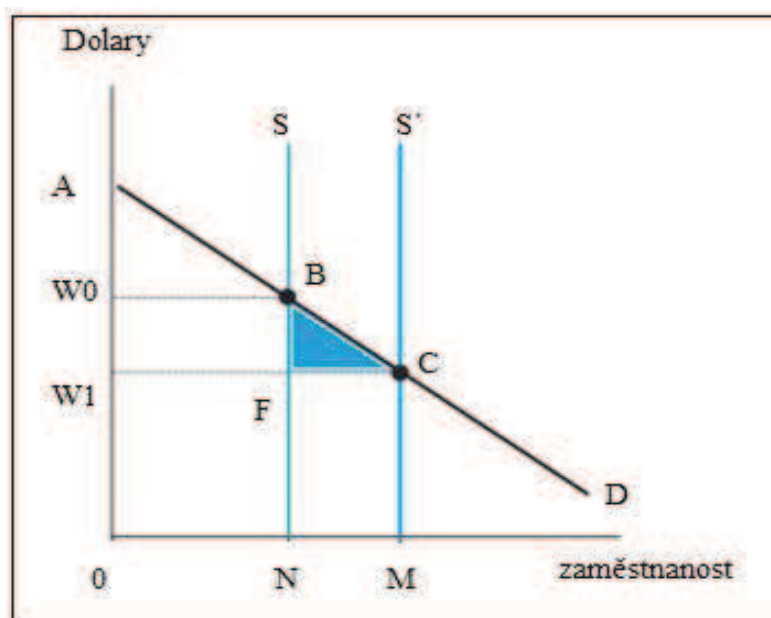
Zdroj: Labor Economics (2013), vlastní zpracování

2.6.2 Ekonomické přínosy z imigrace

Borjas (2013) ve své knize Labor Economics popisuje celkový ekonomický dopad imigrantů na hostitelskou zemi. Jeho teorie je vysvětlena v grafu 4. V tomto grafu pro jednoduchost předpokládáme nepružnou nabídku práce, takže je zde množství pracovníků N , kteří pracují při mzdě W_0 . Plocha pod křivkou poptávky po práci vyjadřuje celkový produkt všech najatých pracovníků. To znamená, že lichoběžník ABN_0 nám vyjadřuje hodnotu národního důchodu před příchodem imigrantů. Pokud budeme předpokládat, že přicházející imigranti jsou dokonalými substituty, posune se nabídková křivka práce doprava z bodu S do bodu S' , a zároveň poklesnou mzdy do bodu W_1 . Národní důchod je po příchodu imigrantů vyjádřen lichoběžníkem ACM_0 .

Celkové mzdové náklady na přistěhovalce jsou vyjádřeny obdélníkem FCMN (jelikož mzdové náklady se vypočítají jako cena práce násobena počtem pracovníků), zvýšený národní důchod, který je zapříčinen příchodem imigrantů, vyjadřuje trojúhelník BCF. Tento rozdíl mezi původním a zvýšeným národním důchodem je také nazýván jako imigrační přebytek (Borjas, 2013).

Graf 4 - Imigrační přebytek

Zdroj: Labor Economics (2013), vlastní zpracování

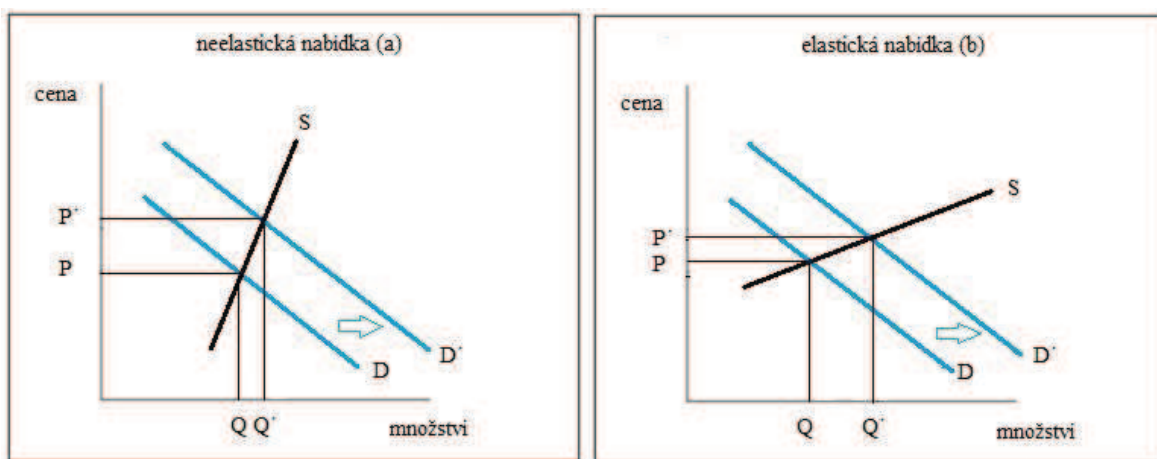
2.6.3 Ceny nemovitostí

Bansak, Simpson a Zavodny (2015) ve své knize *Effects on Other Markets in the destination* popisují, jak ovlivňuje imigrace ceny nemovitostí. Na základě jejich teorie se domnívají, že pokud se zvýší počet domácností v určité oblasti, tedy pokud se zvýší imigrace do určité oblasti, zvýší se také poptávka po bydlení. To bude mít za následek posunutí poptávkové křivky doprava, a tedy zvýšení cen, jak je znázorněno v grafu 5 (a). Tento růst cen je v grafu znázorněn posunutím z bodu P do bodu P'. Rovnovážné množství bydlení se také zvýší, což zase můžeme vidět v grafu jako posunutí z bodu Q do bodu Q'. Pružnost nabídky bydlení se velice liší mezi jednotlivými regiony a státy. Pokud je nabídka bydlení více elastická, pak bude mít narůstající poptávka po bydlení menší vliv na ceny bydlení. Tento příklad je znázorněn v druhém grafu 5 (b). V obou případech, ať už se jedná o elastickou či neelastickou poptávku, zvýšení počtu

domácností, kteří poptávají byt v dané oblasti, má za následek zvýšení cen bydlení. Rozsah tedy bude záviset na tom, kolik přistěhovalců se do dané oblasti přesune, a jak pružná (či nepružná) nabídka bydlení v tomto regionu je (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Vyšší ceny bydlení mají na určitou zemi jak pozitivní tak negativní dopady. Jednak to zvýší hodnotu domů, což pozitivně pociťují majitelé domů, jejichž dům tvoří velkou část jejich bohatství. Na druhou stranu to má ale negativní dopady na lidi, kteří si chtějí dům koupit či pronajmout, což je zejména problém u lidí s nízkými a středními příjmy. (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Graf 5 - Vliv imigrace na trh s bydlením

Zdroj: Effects on Other Markets in the destination (2015), vlastní zpracování

2.6.4 Ceny zboží a služeb

Přistěhovalci ovlivňují také ceny zboží a služeb. Migrace totiž může vytvářet tlak na snižování mezd. Snížení těchto mezd, znamená nižší náklady na pracovní sílu, což se odrazí v nižších cenách zboží a služeb. To se projeví zejména v těch odvětvích, které jsou migrací zahuštěny nejvíce (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

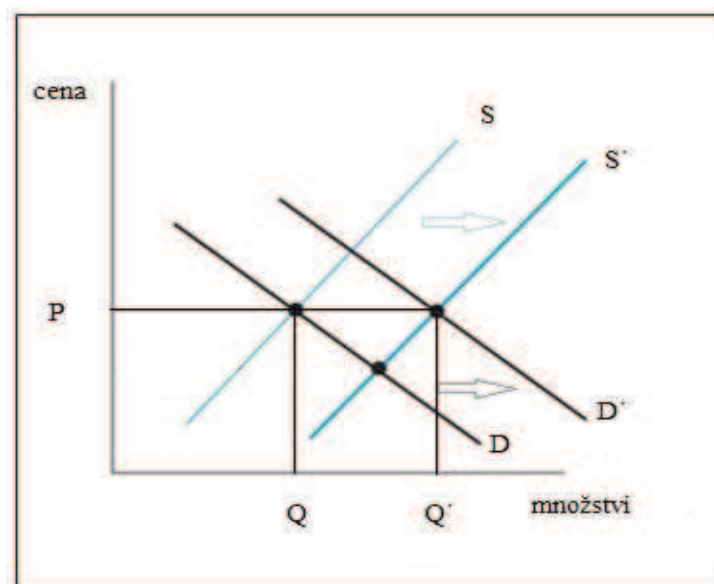
2.6.5 Diverzita produktů

Přistěhovalci mohou mít vliv na rozmanitost produktů v určité oblasti. Za prvé, z jejich strany se zvyšuje poptávka po určitém etnickém zboží. Nárůst této poptávky po etnickém zboží bude vybízet výrobce, aby toto zboží dodávali na trh, a bylo k dispozici domácím spotřebitelům. Za druhé, imigranti jsou často dodavatelé etnického zboží. Tím

imigranti spotřebovávají a produkují etnické jídlo, a zvyšují tak v určité zemi množství a rozmanitost potravin (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Z grafu 6 pak můžeme vyčíst, že celkový dopad migrace na ceny etnického zboží a služeb budou záviset na tom, zda bude dominantní poptávka či nabídka. Pokud se nabídka i poptávka po etnickém zboží a službách díky migraci zvýší stejně, bude dopad na ceny nulový. V případě ale, že bude nabídka větší než poptávka, ceny se sníží. A naopak pokud bude poptávka větší než nabídka, ceny se zvýší (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Graf 6 - Vliv imigrace na trh s etnickým jídlem

Zdroj: Effects on Other Markets in the destination (2015), vlastní zpracování

2.6.6 Mezinárodní obchod

Přistěhovalci mohou být jak spotřebitelé tak výrobci mezinárodně obchodovaného zboží a služeb, a tím ovlivnit vývoz a dovoz v dané zemi. Jako spotřebitelé budou imigranti pravděpodobně požadovat zboží a služby z jejich země původu. Přistěhovalectví proto může vést k zvýšení dovozu. Naopak imigranti mohou být také výrobci zboží a služeb v hostitelské zemi, přičemž mnoho z těchto výrobků může být vyvezeno za hranice státu. V tomto případě zase imigrace podporuje export (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Pokud tedy imigrace ovlivňuje pozitivně dovoz i vývoz, jak je předpokládáno výše, bude tento čistý vývoz záviset na tom, který efekt je větší. Pokud bude díky

imigraci export větší než import, bude saldo obchodní bilance pozitivní. A naopak, pokud budou zvyšovat import více než export, bude saldo obchodní bilance záporné (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Peri a Silvente (2010) poukazují na to, že imigranti také snižují náklady na import či export. Imigranti totiž mohou poskytovat firmám informace o obchodu a obchodních příležitostech, a to za velmi nízkou cenu. Imigranti také mohou zakládat vyvážející firmy ve svých zemích původu, nebo se naopak obracejí na firmy, které mají v úmyslu do mateřské země vyvážet. Tímto způsobem tedy také mohou imigranti zvýšit import a export v dané zemi (Peri a Silvente, 2010).

2.6.7 **Inovace**

Imigrace může mít také pozitivní dopady na inovace v hostitelské zemi. Pozitivní vliv na inovační činnosti firmy mohou mít například odlišné dovednosti mezi imigranty a občany, dále rozmanitost vzdělání, nebo postupné přelévání znalostí. Zaměstnanci z různých kulturních prostředí totiž mohou poskytnout různé perspektivy, nové nápady, nebo řešení problémů, a tímto způsobem mohou usnadnit dosažení optimálních kreativních řešení, a takto stimulovat inovace (Parrota, Pazzoli a Pytlikova, 2014).

2.6.8 **Finanční toky a přímé zahraniční investice (FDI)**

Stejně jako u mezinárodního obchodu se zbožím a službami, imigrace může usnadnit a zvýšit finanční toky mezi jednotlivými zeměmi. Podle Bansak, Simpson a Zavodny (2015), si můžeme toto tvrzení potvrdit na daném příkladu. Představme si vysoce kvalifikovaného Číňana, který se přestěhoval do Austrálie aby zde pracoval. Tito čínští imigranti mají znalosti o finančních institucích v Číně a Austrálii, a proto mohou zvážit investice v Austrálii. Krom toho, přítomnost těchto vysoce kvalifikovaných pracovníků může přilákat i další čínské finanční investory, kteří se učí o příležitostech v Austrálii od svých krajanů, kteří zde pracují. To znamená, že tok imigrantů z Číny do Austrálie, bude mít za následek zvýšení finančních toků do Číny (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Je totiž známo, že investoři raději investují ve své vlasti, i když výnosy jsou potenciálně vyšší v zahraničí. Je to vysvětleno tím, že investor zná dobře svou vlast, a v

investování do zahraničí mu brání informační bariéry. Například investoři nemohou pochopit, nebo nemají důvěru v zákonech a předpisech jiných zemích. Imigrace má tedy významné pozitivní účinky na finanční toky mezi jednotlivými zeměmi, jelikož díky ní jsou tyto informační bariéry prolomeny. Tyto pozitivní účinky se proto vyskytují zejména v zemích, kde jsou problémy s informacemi nejakutnější (Bansak, Simpson a Zavodny, 2015).

Na podobném způsobu, jak jsme si vysvětlili zvýšení finančních toků díky migrace, můžeme také vysvětlit zvýšení přímých zahraničních investic. Imigranti díky svým jazykovým dovednostem a seznámením se s cizí zemí mohou významně snížit náklady na komunikaci. Informace, které mají o struktuře trhu, spotřebitelských preferencí, obchodních zákonících v obou ekonomikách, etice podnikání a podobně, mohou být velmi prospěšné pro identifikaci nových obchodních příležitostí (Javorcik, Ozden, Spatareanu a Neagu, 20011).

3 VÝVOJ MIGRACE V ČR

Migrační vlny v České republice měly v minulosti různé motivy, a to jak politické, ekonomické, sociální, národnostní, kulturní, válečné, náboženské, tak i změny životního prostředí, či přírodní katastrofy (Palát, 2015). Pro lepší pochopení problému migrace v České republice je zde v následujícím textu nastíněn dlouhodobý vývoj.

3.1 Migrační vývoj do druhé světové války

České země, tak jako ostatní země umístěné ve středu Evropy, byly po celou historii ovlivňovány migračními proudy v Evropě, kdy obyvatelstvo těchto zemí se mnohonásobně prostřídalo. Podle Scheu (2011), vznikla v 13. a 14. století v českých zemích početná německá menšina a krom toho se zde přesunulo také mnoho Židů, Valachů a Romů. V 17. století se zde začínají dokonce přesouvat Irové a jiné menšiny, avšak klíčový byl vždy poměr česko-německý (Scheu, 2011).

Drbohlav (2010) uvádí, že území dnešní České republiky bylo až do začátku 19. století imigrační oblastí. Kromě imigračních vln, které byly zmíněny výše, zde proběhly také krátkodobé emigrační vlny. Tyto emigrační vlny byly způsobeny zejména válkami, jako například třicetiletou válkou.

V období mezi lety 1850-1914 se však situace změnila a docházelo zejména k odlivu lidí z tohoto území. Lidé často migrovali do hlavního města monarchie Vídně, dále do USA, Kanady, či za prací v oblasti průmyslu do zemí západní Evropy. Celkem se z českých zemí v tomto období vystěhovalo 1,2 milionů osob. Proč v tomto období převažovala až do roku 1914 emigrace nad imigrací, lze vysvětlit složitým získáváním občanství v tehdejší monarchii (Scheu, 2011).

Po první světové válce, kdy vznikla samostatná Československá republika, tvořilo obyvatelstvo samotné České země bez Slovenska a Podkarpatské Rusi 60,7 % Čechů, 30,6 % Němců a 1% Poláků. Velký odliv lidí v období první světové války se po jejím ukončení rapidně snížil. Naopak spíše opět sílily imigrační vlny, kdy se po první světové válce do vlasti vraceli lidé z USA a Rakouska. Krom toho zde přišlo také mnoho přistěhovalců z Ruska, po revolučních změnách v roce 1917 a občanské válce v roce 1920, a přistěhovalců z Německa, kteří přicházeli po nástupu nacismu v Německu (Drbohlav, 2010).

3.2 Migrační vývoj mezi lety 1945-1989

Po druhé světové válce docházelo k masivním přesunům obyvatelstva. V poválečném Československu panovala šílená nenávisť ke všem menšinám, kromě těch slovanských, a proto bylo během dvou let po válce z Československa vyhnáno asi 2,8 milionů Němců a 90 tisíc Maďarů, z čehož půl milionů Němců bylo divoce vyhnáno a zbylé dva miliony byly organizovaně přesunuty. Tato migrace menšin byla schválena na Postupimské konferenci vítěznými velmocemi (Scheu, 2011).

Kromě odlivu těchto lidí docházelo také k přílivu migrantů do vylidněného pohraničí českých zemí. Měli nahradit odsunuté Němce. Přišlo zde přibližně 130 tisíc Čechů, dále okolo 12 tisíc Bulharů a přesídlilo zde také hodně lidí ze Slovenska, především slovenští Romové a Maďaři. Československo také po roce 1946 poskytlo azyl asi 14 tisícům Řeků, kteří se zde přestěhovali v důsledku občanské války v Řecku (Drbohlav, 2010). Řekové byli využiti k dosídlení pohraničí, zejména na severní Moravě a ve Slezsku. Tito lidé však doufali v rychlou změnu a možný návrat do své rodné země, což se také stalo již v 50. letech. Někteří však u nás zůstali natrvalo a tvoří sice malou, ale sebevědomou národnostní menšinu (Scheu, 2011).

Po roce 1948 došlo k izolaci Československa a nemohlo docházet k volnému pohybu osob. I přesto tuto izolaci však docházelo k migraci obyvatel, kdy lidé odcházeli do západní Evropy. Po dobu komunistického režimu došlo v roce 1948 a 1968 ke dvěma významným emigračním vlnám. V roce 1948, když nastoupil komunismus v Československu k moci, došlo k odlivu asi 250 tisíc osob. Druhá emigrační vlna přišla v roce 1968, kdy došlo k okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy. Tehdy uprchlo z Československa přibližně 127 tisíc osob (Drbohlav, 2010).

V 70. letech se však zjistilo, že je zapotřebí zvýšit počet pracovních sil, a tedy zavést aktivnější imigrační politiku. Proto zde v tomto období až do roku 1989 na základě mezivládních dohod přicházeli nejdříve občané Polska, ale z důvodu podpory prosovětských režimů také občané Vietnamu, Kuby, Mongolska a Angoly (Drbohlav, 2010). Nemělo jít o trvalé imigranty, kteří by zde zakládali rodinu a usazovali by se tady. Jejich počet byl omezen v řádcích několika málo tisíců. Šlo tedy pouze o pomoc Československu. Po skončení komunistického režimu byla tato spolupráce ukončena a počet těchto zahraničních pracovníků rapidně klesl. Dříve navázané kontakty, zejména z Vietnamu a Ruska mají doposud velký význam a pomohly v České republice vytvořit novou významnou menšinu (Scheu, 2011).

3.3 Migrační vývoj po roce 1989

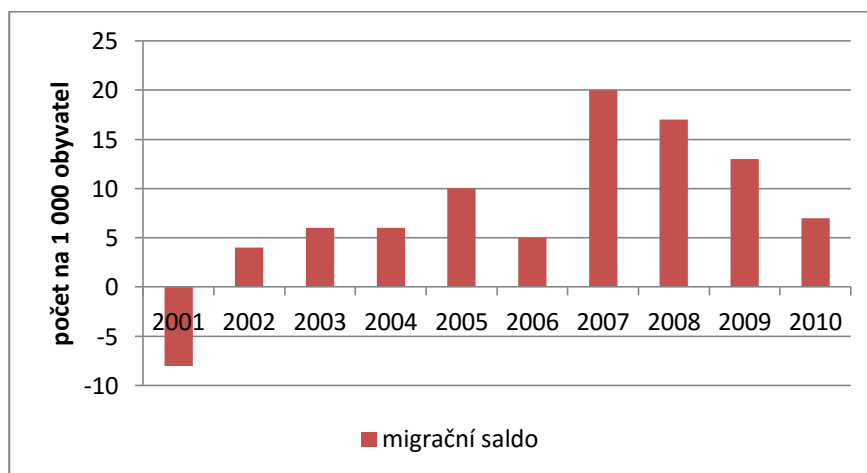
Po roce 1989 byl vývoj migrace v Česku významně ovlivněn politickými změnami, jako pádem železné opony, transformací Československa, vznikem samostatné České republiky a vstupem Česka do Evropské unie (Drbohlav, 2010).

Rok 1989 byl velice významný, došlo k pádu železné opony, otevřely se hranice a tím se uvolnily podmínky pro zahraniční migraci, která byla do té doby minimální. Byla zde velká emigrace občanů do zemí západní Evropy, kdy tito lidé využili nově nabyté volnosti vycestovat do zahraničí. Do České republiky se vraceli lidé českého původu, docházelo k tzv. reemigraci. Kromě reemigrace a emigrace rostla také imigrace zahraničních cizinců, kdy cizinci přicházeli zejména z pracovních důvodů. Další velká vlna migrace byla po roce 1993, tedy po rozdělení Československé republiky, kdy docházelo k pohybu osob mezi Českem a Slovenskem. Od poloviny 90. let zase sílila imigrace z Vietnamu a z Ukrajiny. Pro migraci byl důležitý také rok 2004, kdy se Česká republika stala členem Evropské unie (Tichá, 2013).

Od roku 1989 dochází k neustálému nárůstu počtu imigrantů do České republiky i emigrantů z této země. Z grafu 7 vyčteme, že saldo migrace² je v roce 2001 záporné a v dalších letech kladné. V roce 2001 je saldo záporné z důvodu zpřísněných podmínek pro získání povolení k pobytu a pracovního povolení, což bylo zapříčiněno ekonomickou krizí. Od roku 2002 však imigrace prudce narostla a výrazně sílila v době konjunktury až do roku 2007. V druhé polovině roku 2008 se ale v České republice projevila ekonomická krize a mnoho cizinců se tak ocitlo bez práce. Tato událost se také projevila v následujících letech poklesem počtu přistěhovalců. Migrační saldo však nadále zůstává kladné (Tichá, 2013).

² Saldo migrace je kladné, pokud je příliv imigrantů do země za určité časové období vyšší než odliv emigrantů (Tichá, 2013)

Graf 7 - Migrační saldo v ČR mezi lety 2001-2010

Zdroj: ČSÚ (2014), vlastní zpracování

3.4 Migrační politika České republiky

V prvních letech vývoje po roce 1989 až do roku 1996 neexistoval zákon, který by se snažil migraci potlačovat či usměrňovat. Pouze bylo zasáhnuto proti cizincům porušujícím právní řád. Cizinci k nám přijížděli zejména jako turisté, poté si zde našli práci a následně zažádali o povolení k pobytu. Ovšem získat trvalý pobyt či občanství bylo velice obtížné. V této době už však vznikají návrhy týkající se migrační politiky (Scheu, 2011).

Po roce 1993 nově vzniklá Česká republika prochází úspěšně transformačními reformami a to také stále více láká cizince do této země. V letech 1997-1999 však imigrační politika zpřísnuje, čímž je nárůst imigrantů zpomalen. V roce 1999 byl také vydán zákon o azylu a pobytu cizinců na území České republiky. Jak popisuje Scheu (2011), tento zákon vešel v platnost od ledna roku 2000 a umožnil cizincům získat trvalý pobyt, a tedy i občanství. Tento zákon byl vytvořen díky zájmu Česka o Evropskou integraci, a Česká republika tak vlastně převzala rámcové koncepce EU, aniž by vytvořila svoje vlastní. Na konci 90. let se také začíná vytvářet integrační politika pro cizince žijící v ČR. V té době se také začíná řešit otázka ochrany domácího trhu práce, tedy i otázka živnostenského práva, kdy mnoho migrantů zde začíná raději podnikat, jelikož je to nejsnazší cesta k získání obživy (Scheu, 2011).

Vstup do Evropské unie v roce 2004 s sebou přináší mnoho změn. Občané unie například nemusejí mít pracovní povolení a je pro ně povinnost to pouze nahlásit (Scheu, 2011).

Migrační politiku u nás vytváří vždy aktuální vláda. Tvorba koncepce migrační politiky ve státní správě spadá do kompetence ministerstva vnitra, přičemž za tuto oblast zodpovídá odbor azylové a imigrační politiky. Ministerstvo vnitra tak přijímá určitá opatření, která mají podporovat řízenou legální migraci a zároveň minimalizovat nelegální migraci. Spolu s tímto úkolem také zabezpečuje ochranu státních hranic v rámci Schengenského prostoru (MVČR, 2014).

3.5 Aktuální situace v oblasti migrace v EU a v ČR

V posledních letech velice rychle narůstá nelegálních imigrantů a uprchlíků v Evropské unii. Toto narůstání imigrantů můžeme vidět v grafu 8, jež nám poskytuje data od roku 2008 do roku 2015. Z důvodů zvyšujícího se počtu imigrantů proto některé členské státy nejvíce zasažené imigrační vlnou, jako Německo, Itálie, Maďarsko či Řecko, si zažádali na začátku roku 2015 o pomoc se zvládnutím této tzv. „Evropské migrační krize“. V květnu roku 2015 proto Evropská komise zveřejnila „Evropský program pro migraci“ (MVČR, 2016).

Podle (MVČR, 2016) tento program zahrnoval jednak strategický výhled dalšího směřování politik Evropské unie v oblastech azylu, řízení ochrany hranic, boje s nelegální migrací, dlouhodobé cíle v rámci migrační politiky EU a povinné rozdělení imigrantů napříč EU prostřednictvím relokace a přesídlení. Kromě této migrační agendy Evropská komise také vydala průběžně celkem 3 „implementační balíčky“. První dva z nich měly konkrétními nástroji implementovat cíle agendy a zahrnovaly:

- Relokaci – jednalo se o přerozdělení uprchlíků v rámci členských států EU. Podle původního plánu z května roku 2015 mělo být přemístěno celkem 40 000 imigrantů z Řecka a Itálie, přičemž Česká republika se zavázala přijmout 1100 osob (MVČR, 2016). Hlavními podporovateli tohoto přerozdělení neboli uprchlických kvót byly zejména ty země, které jsou nejvíce zatížené imigrací. Naopak státy jako Slovensko, Polsko, ale i Česká republika, jež jsou nejméně zatížené imigrací, tento princip ostře odmítají. Také díky tomuto odporu byly tyto kvóty v červnu 2015 zamítnuty. Nakonec však přece jenom premiér České republiky Bohuslav Sobotka přislíbil do roku 2017 přijmout 1100 uprchlíků jako solidaritu vůči ostatním členským státům EU. Na přelomu srpna a září však imigrační vlny zesílily a opět se začalo o kvótách uvažovat.

Tentokrát se nová verze implementačního balíčku ze září 2015 týkala přemístění celkem 120 tisíc uprchlíků z Itálie, Řecka a Maďarska, přičemž ČR měla přijmout 2978 z nich. Postup byl podobný. Vláda ČR i s prezidentem Zemanem tyto kvóty odmítala a opět došlo ke střetu s jinými státy. Maďarsko nakonec oznámilo, že s imigranty nemá problém, a přemístění se tedy týkalo 66 000 uprchlíků z Řecka a Itálie, přičemž na ČR připadlo 1591 z nich. Nadále však platilo přerozdělení z června 2015 týkající se přijetí 1100 uprchlíků. Celkem by tedy ČR měla přijmout 2 691 imigrantů z Řecka a Itálie do roku 2017 (ČTK, 2015).

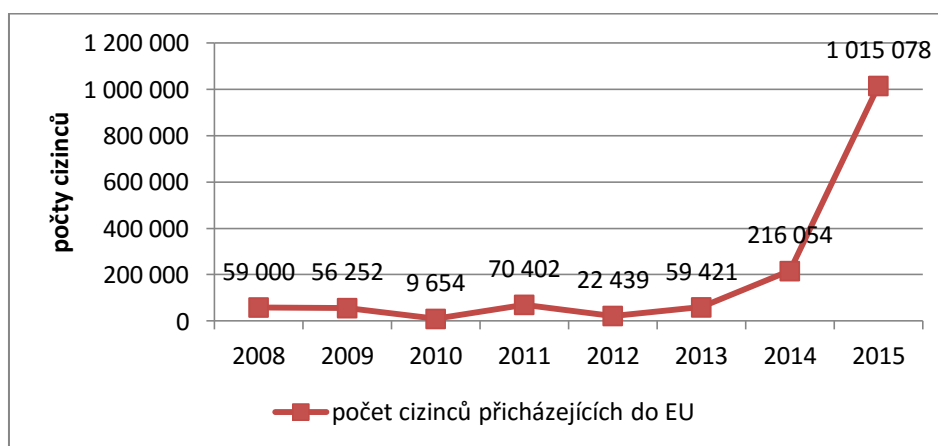
- Koncept Hotspots – Hotspots jsou zřízená registrační centra, která se nacházejí na vnějších hranicích EU a která za pomoci ostatních členských států mají pomáhat s registrací (pomocí digitálního odebrání otisku prstů) a screeningem přicházejících imigrantů (MVČR, 2016).
- Přesídlení – Evropská komise také doporučila členským státům EU přijetí celkem 20 tisíc uprchlíků ze zemí mimo EU. Jako odměnu by pak členské státy měly dostat 10 tisíc eur za každého přijatého uprchlíka. ČR se konkrétně zavázala přijmout 400 uprchlíků z těchto zemí, a to během dvou následujících let (MVČR, 2016).
- Pokyny ke snímání otisků – migrantům přicházejícím do EU jsou snímány otisky. Komise pro zlepšení fungování této politiky vydala i pokyny, jež státům EU stanoví, jak správně tyto otisky snímat (MVČR, 2016).
- Akční plán EU proti pašování přistěhovalců – cílem tohoto plánu je zabránit zneužívání migrantů zločineckými sítěmi a také omezení nelegální migrace do Evropské unie. Pašeráci mají za tuto činnost velké zisky, zatímco životy migrantů jsou ohroženy. Pašování probíhá nahnáním stovky osob do kamionu či na loď, které nejsou na cestu vhodné. Mnoho migrantů tak přichází o život buďto utopením nebo udušením. Podle odhadů ministerstva vnitra (2016) takovým způsobem přišlo o život v roce 2014 okolo 3 tisíc migrantů (Evropa, 2015).
- Veřejná konzultace o budoucnosti – směrnice o modré kartě – cílem této konzultace je pozměnit a vylepšit stávající systém modrých karet tak, aby

usnadnil vysoce kvalifikovaným migrantům z třetích zemí přístup a umožnil jim pracovat v EU (MVČR, 2016).

- Společný seznam bezpečných zemí původu – každá země již má stávající seznam bezpečných zemí původu. Evropská komise se však snaží vytvořit společný seznam pro členské státy EU, včetně Albánie, Kosova, Černé Hory, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Makedonie a Turecka. Tento společný seznam má urychlit azylové řízení s migranty z těchto zemí. Každý člověk bude mít i nadále právo požádat o azyl, ale pokud je občanem z tohoto společného seznamu bezpečnostních zemí, bude jeho žádost rychleji vyřízena a je velice pravděpodobné, že i zamítnuta (Evropa, 2015).
- Ustavení svěřeneckého fondu EU pro Afriku cíleného na příčiny nelegální migrace a vysídlené osoby v Africe – cílem tohoto programu je zabránit dalším ztrátám na životech na moři, zlepšení řízené migrace a také řešení příčin nelegální migrace, a to podporou ekonomiky, bezpečnosti a rozvoje v těchto zemích. Tento fond je financován jednak z rozpočtu EU a Evropského rozvojového fondu ve výši 1,8 miliard eur, ale také jednotlivými zeměmi EU a jinými poskytovateli finanční pomoci. Jeho účinnost bude ale na omezenou dobu do prosince 2020 (MVČR, 2016).

Třetí implementační balíček pak zahrnoval různé návrhy k otázce zajištění vnějších hranic, návrh na změnu Schengenského hraničního kodexu a další návrhy (MVČR, 2016).

Graf 8 - Vývoj počtu cizinců přicházejících do EU mezi lety 2008 - 2015

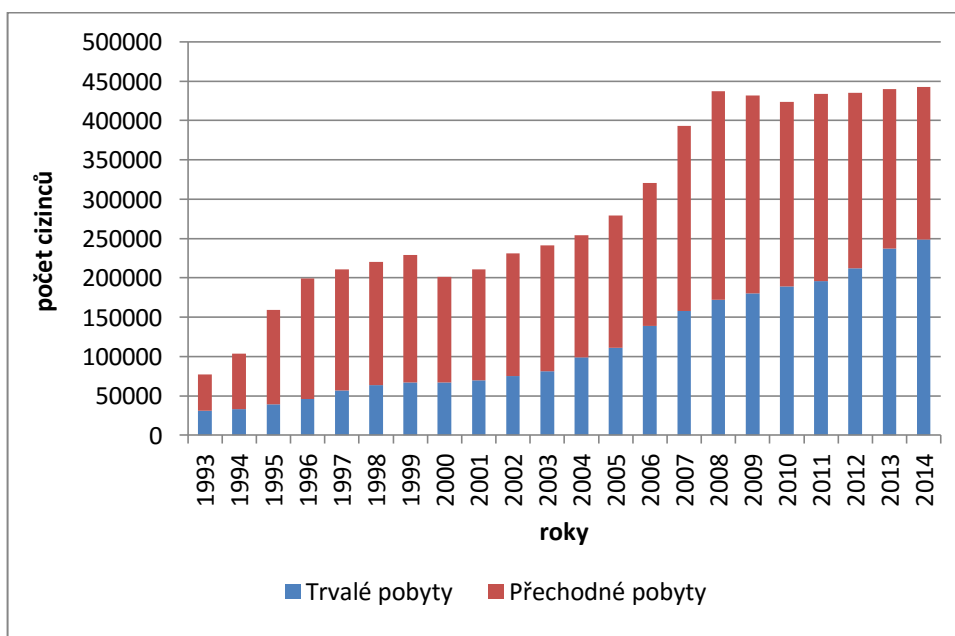
Zdroj: UNHCR (2016), vlastní zpracování

4 SOCIOEKONOMICKÁ CHARAKTERISTIKA MIGRANTŮ V ČR

4.1 Vývoj počtu cizinců v ČR podle typu pobytu

Počet migrantů v ČR od roku 1993 i jejich podíl na celkové populaci stále narůstá. Zatímco v roce 1993 žilo legálně v České republice okolo 78 tisíc migrantů, v roce 2014 se jejich počet zvýšil na 449 tisíc osob, z nichž 55,3 % mělo trvalý pobyt, 44,1 % přechodný pobyt a velice malou část (0,6 %) tvořili migranti, kterým byl v této zemi poskytnut azyl. Pokud však nahlédneme do minulosti, můžeme si všimnout, že cizinců s přechodným pobytem bylo až do roku 2013 více než počet cizinců s trvalým pobytem. Z grafu 9 můžeme vyčíst důvod této změny poměrů, a tím je klesání počtu cizinců s přechodným pobytem, které začalo rokem 2008, a neustálý růst cizinců s trvalým pobytem (ČSÚ, 2015).

Graf 9 - Vývoj počtu cizinců s trvalým a přechodným pobytem v ČR

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

4.1.1 Žádosti o mezinárodní ochranu v ČR

V roce 2014 požádalo na území ČR celkem 1 156 migrantů o mezinárodní ochranu, což bylo o 63,5% více než v roce 2013. Z hlediska státní příslušnosti zažádalo

o tuto ochranu nejvíce občanům z Ukrajiny (515 žadatelů), Sýrie (108 žadatelů), Vietnamu (64 žadatelů), Ruska (43 žadatelů) a Kuby (42 žadatelů). Azyl se však poskytl v tomto roce pouze 82 cizincům, a to zejména občanů Ukrajiny a Ruska. Doplňková ochrana se ve stejném roce poskytla 294 cizincům, a to zejména občanům Ukrajiny, dále Sýrie, Kuby a Běloruska (MVČR, 2014).

V posledním měsíci roku 2015 bylo evidováno 140 žádostí o mezinárodní ochranu. Počet těchto žádostí od prázdnin roku 2015 mírně roste. Oproti roku 2014 jich bylo podáno o 3,9% více než v předešlém roce. Nejvíce o mezinárodní ochranu v tomto roce na území ČR žádají občané Ukrajiny, poté Sýrie, Číny, Vietnamu či Ruska (MVČR, 2016).

4.1.2 **Aktuální nelegální migrace v ČR**

Česká republika se od počátku k migrační krizi stavěla solidárně a odpovědně. Od počátku krize tedy Česká republika navýšila jak finanční, tak materiální pomoc zemím, které byly touto krizí zasaženy, a vůči osobám, které nelegálně vstoupily na české území, byly dodržovány správné postupy, včetně jejich identifikace (MVČR, 2016).

Nelegální migrace na území ČR stále narůstá. V roce 2014 bylo odhaleno celkem 4 822 těchto migrantů. V tomto roce ČR očekávala masivní migraci z Ukrajiny, a to kvůli narůstajícímu konfliktu na východní Ukrajině. Rostl však spíše počet imigrantů z Kosova. Jednalo se pouze o tranzitivní migranty, tedy o migranty pouze přecházející do jiné země, v tomto případě do Německa. Jelikož se však jednalo o migranty s ekonomickými zájmy, byli tito nelegální imigranti na základě evropských pravidel navraceni zpět do Maďarska, nebo přímo do Kosova (MVČR, 2016).

Za prosinec 2015 bylo zjištěno celkem 338 nelegálních migrantů v ČR. Mezi nimi bylo nalezeno nejvíce občanů Ukrajiny, poté Kuvajtu a Ruska, přičemž nejčastěji se jednalo o překročení délky povolení k pobytu na tomto území. Mezi těmito nelegálními migranty se také nacházeli tranzitivní migranti, kteří směřovali do Německa a Švédska. Těm byla nabídnuta možnost požádání o mezinárodní ochranu na tomto území. Většina z nich však na základě pokynů převaděčů tuto nabídku zamítla. Následně byli zadrženi a zajištěni. V druhé polovině roku 2015 bylo evidováno celkem 3 315 tranzitivních imigrantů. Tento počet vrcholil právě v létě v období červenec až srpen. Ministerstvo vnitra reagovalo na situaci navýšením kapacit v detekčních

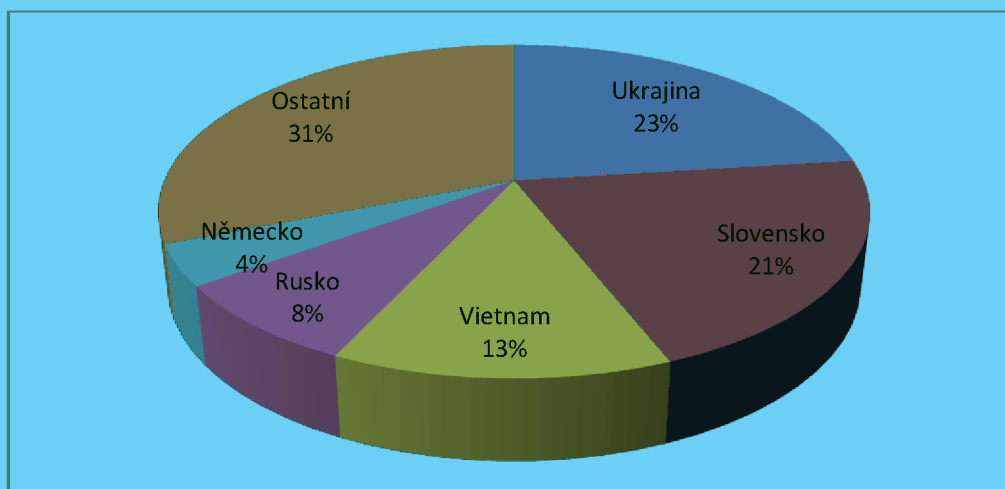
zařízeních. V lednu 2016 se zde však nacházelo pouze 98 migrantů. Díky výše uvedeným opatřením se tranzitivní migrace na území ČR omezila a získala tak nad touto imigrací kontrolu (MVČR, 2016).

4.2 Nejčastější státní občanství cizinců v ČR k 31. 12. 2014

Jak lze vyčíst z grafu 10, nejvíce migrantů do České republiky přichází z Ukrajiny. Jejich podíl na celkovém počtu migrantů je 23% (ČSÚ, 2015). Počet těchto cizinců se od roku 2009 na území ČR snižuje, zatímco v roce 2009 byl jejich počet 131 tisíc, v roce 2010 to už bylo 124 tisíc a v roce 2011 jejich počet klesl na 106 tisíc. I přes toto snížení, které bylo zapříčiněno ekonomickou krizí, jsou Ukrajinci nejpočetnější skupinou cizinců na území ČR (MVČR, 2013). Důvodem, proč tito lidé odcházejí z Ukrajiny do České republiky, jsou zejména platy, z kterých na Ukrajině nelze uživit sebe ani rodinu, zatímco v České republice jsou platy vyšší. Navíc Ukrajinci mají vysokou možnost uplatnit se na Českém trhu práce a mají to blízko, co se týče geografické blízkosti i blízkosti jazyka a kultury (Drbohlav, 1999).

Druhou nejpočetnější skupinou cizích státních příslušníků v České republice jsou Slováci (ČSÚ, 2015). Jejich motivy jsou zejména rodinné, studijní či pracovní (Drbohlav, 1999). Třetím nejčastějším státním občanstvím je občanství Vietnamu a poté následuje ruské a německé občanství (ČSÚ, 2015).

Graf 10 - Nejčastější státní občanství cizinců v ČR k 31. 12. 2014

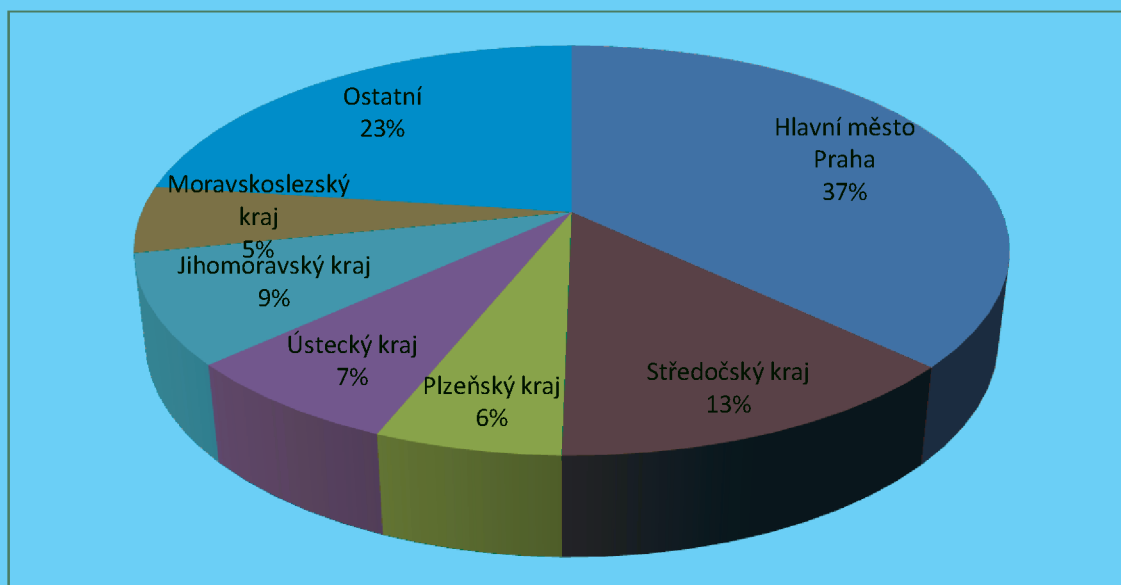

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

4.3 Z hlediska územního rozložení

Cizinci nejsou na území České republiky rozmístěni rovnoměrně. Toto rozložení totiž bývá spojeno s ekonomickou aktivitou migrantů. Obecně nejatraktivnějšími regiony pro všechny cizince jsou hlavní města, což také platí pro Českou republiku. V Praze se nachází celkem 37 % osob ze všech migrantů, tedy největší podíl ze všech regionů. Druhým nejvíce zastoupeným krajem je Středočeský kraj, kde se nachází 13% cizinců. Dalšími velice zastoupenými regiony jsou Jihomoravský kraj (8,6 %) a Ústecký kraj (7,1 %). V rozmístění cizinců jsou také určité rozdíly podle toho, z jaké země pocházejí. V Praze najdeme nejvíce cizinců ze západních zemí. Bývají vysoce kvalifikovaní a působí jako zaměstnanci zahraničních firem nebo jako podnikatelé. Občané Ukrajiny a Slovenska zase spíše působí jako dělníci v průmyslu nebo stavebnictví a nacházejí se tedy v průmyslových regionech, jako je Ostrava, Mladá Boleslav, Brno, Liberec a podobně. Co se týče občanů Vietnamu, tak ti kromě Prahy obývají především příhraniční části republiky (ČSÚ, 2015).

Graf 11 - Cizinci v ČR podle kraje

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

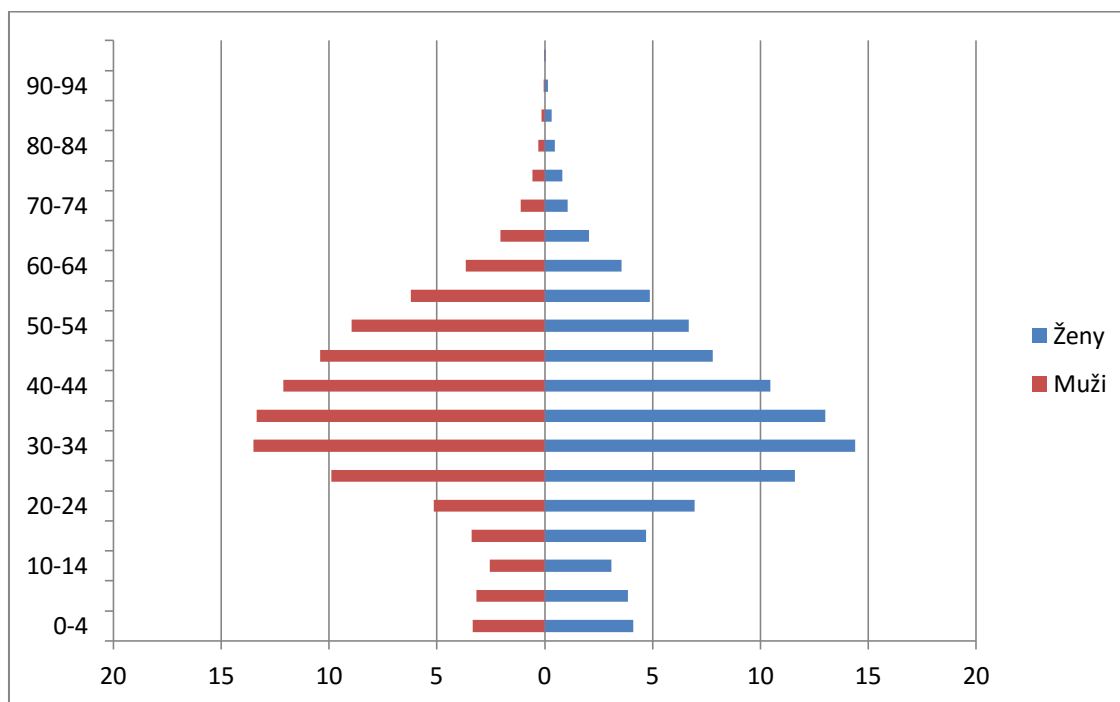
4.4 Věková struktura cizinců v ČR k 31. 12. 2014

Strukturu cizinců podle věku a pohlaví nám znázorňuje strom života, který odráží počet cizinců v jednotlivých věkových kategoriích k určitému datu, zvláště pro muže a ženy.

Z věkové pyramidy vidíme, že nejpočetnější věkovou skupinou cizinců jsou jak u mužského pohlaví, tak u ženského pohlaví lidé ve věku 30-34 let. Z informací na Českém statistickém úřadě lze vyčíst počet cizinců k 31. 12. 2014 v předproduktivním věku, který činil 44 616 osob, počet cizinců v produktivním věku, který činil 384 305 osob a v podproduktivním věku, který činil 20 446 osob (ČSÚ, 2015). Z toho plyne, že podíl migrantů v produktivním věku na celkovém počtu migrantů je téměř 83%.

Podle státního občanství najdeme nejnižší podíl žen mezi migranty ze zemí Evropské unie, naopak nejvyšší mezi migranty z Ruska, Kazachstánu a Běloruska. Ženy se z těchto zemí totiž nabízejí na nízko kvalifikovaná pracovní místa, po kterých je v České republice velká poptávka. Navíc ženy z Ruska a Běloruska spolu se svými dětmi nacházejí v České republice bezpečnější místo, které je navíc jazykově příbuzné (ČSÚ, 2014).

Graf 12 - Věková pyramida cizinců v ČR k datu 31. 12. 2014

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

4.5 Vývoj počtu cizinců podle pohlaví

Z genderového hlediska v České republice evidujeme více mužských imigrantů než ženských. Podíl cizinek na celkovém počtu cizinců v ČR je 43,5% (ČSÚ, 2015). Vysvětlením může být podhodnocení ženského pohlaví v oficiálních statistikách. Ženy se zde totiž uchylují bez platného víza, nebo na vízum turistické mnohem častěji než muži, a přitom zde pobývají a pracují pouze v domácnosti, nebo se uplatňují v šedé ekonomice (Nešporová, 2007).

Genderový rozdíl je zejména vysoký mezi cizinci, kteří mají povolení k dlouhodobému pobytu. Důvodem tohoto vysokého rozdílu je to, že muži zde na nějaký čas pracují, a poté se zase vrací za svou rodinou do mateřské země (Nešporová, 2007).

Zhodnotíme-li tento podíl žen podle státního občanství, najdeme nejnížší podíl mezi migranty ze zemí Evropské unie, naopak nejvyšší podíl mezi migranty z Ruska, Kazachstánu a Běloruska. Ženy se z těchto zemí totiž nabízejí na nízko kvalifikovaná pracovní místa, po kterých je v České republice velká poptávka. Navíc ženy z Ruska a Běloruska spolu se svými dětmi nacházejí v České republice bezpečnější místo, které je navíc jazykově příbuzné (Drbohlav, 2010).

Tabulka 1 - Vývoj podílu žen a mužů na celkovém počtu migrantů mezi lety 2006 až 2014

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ženy v % na celkovém počtu migrantů	40,0	39,6	39,7	41,2	42,4	42,6	43,1	43,4	43,5
muži v % na celkovém počtu migrantů	60,0	60,4	60,3	58,8	57,6	57,4	56,9	56,6	56,5

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

4.6 Porodnost cizinek

Jak můžeme vidět z tabulky níže, plodnost cizinek je významně ovlivněna věkem. Ve věkové kategorii 15-19 let byla porodnost cizinek téměř nulová, okolo 98% cizinek nemělo ani jedno dítě. S rostoucím věkem se však porodnost cizinek zvyšuje. Ve věku 20-29 let stoupá plodnost cizinek na 0,4%. Mezi těmito ženami měly nejvyšší plodnost Ukrajinky (0,6%) a Vietnamky (0,6%), naopak nejnižší Rusky (0,2%). V další věkové kategorii 30-39 let byla už plodnost cizinek 1,2%, přičemž nejvyšší plodnost měly Vietnamky (1,6%) a Polky (1,3%), naopak nejnižší Slovenky (1,1%). V poslední věkové kategorii 40 let a více byla plodnost cizinek 1,8%. Největší plodnost byla u cizinek ze Slovenska (2,1%) a Polska (2,1%), naopak nejnižší opět u Rusek (1,6%), (ČSÚ, 2014).

Tabulka 2 - Plodnost cizinek podle věkové kategorie k 26. 3. 2011

Věková kategorie cizinců	Plodnost
15-19 let	0,0%
20-29 let	0,4%
30-39 let	1,2%
40 +	1,8%

Zdroj: Cizinci v České republice podle dat sčítání lidu (2014), vlastní zpracování

Pro srovnání plodnost cizinek ve věku 15-49 let je o dost nižší než u žen s českým občanstvím. Zatímco plodnost cizinek v této věkové kategorii činila 1,1%, u Češek byla tato plodnost 1,6%. Z cizinek měly nejvyšší plodnost Polky (1,8%). Právě u

Polek je dána tím, že 77% Polek je ve věku 40 let a starší, a tak u nich lze předpokládat plodnost za ukončenou. Naopak nejnižší plodnost měly Rusky a Slovenky (1,0%). Tato skutečnost je také dána věkem této skupiny cizinek. Slovenky na území ČR jsou totiž ze 79,5% případů mladší 40 let (ČSÚ, 2014).

4.7 Cizinci podle rodinného stavu

Samozřejmě, že struktura rodinného stavu bude velice záviset na věkové kategorii cizinců. Zatímco tedy u nejmladších cizinců nalezneme nejvíce svobodných lidí, u nejstarších se jedná zejména o vdovce či vdovy. Pokud rodinný stav ale srovnáme mezi jednotlivými cizinci z hlediska státního občanství, tak můžeme pozorovat vyšší podíl svobodných Slováků ve všech věkových kategoriích. Naopak nejvyšší podíl ženatých či vdaných mají občané Ukrajiny a Vietnamu. Co se pak týče nejvyššího podílu vdov či vdovců, tak ten nalezneme mezi Polskými občany, kteří mají také největší zastoupení mezi cizinci 65 let a více (ČSÚ, 2014).

Ve srovnání s občany ČR můžeme říci, že cizinci ve věku 15 let a starší mají velmi podobné rodinné stavy v jednotlivých kategoriích. Výjimkou je však kategorie vdova či vdovec, kde je patrný rozdíl v porovnání s Českým obyvatelstvem. Zatímco cizinci mají v této kategorii podíl 3,9%, u českého obyvatelstva je tento podíl 8,9%. Důvodem rozdílu je nižší podíl cizinců ve věku 65 let a více, kteří se nejvíce podílí na kategorii vdova či vdovec (ČSÚ, 2014).

**Tabulka 3 - Cizinci podle rodinného stavu a věku k 26. 3. 2011
(vyjádřeno jako podíl v %)**

Věková kategorie	svobodný/ svobodná	ženatý/ ženatá	rozvedený/ rozvedená	vdovec/ vdova	nezjištěno
15-24	84,6	9,3	0,3	0,0	5,8
25-34	45,4	46,9	4,7	0,2	2,8
35-44	17,1	65,3	13,7	1,0	2,9
45-54	8,3	66,1	18,2	3,4	4,0
55-64	4,5	62,7	18,8	8,9	5,2
65-74	3,7	53,4	14,6	21,5	6,8
75+	4,2	32,2	9,9	49,9	3,8

Zdroj: Cizinci v České republice podle dat sčítání lidu (2014), vlastní zpracování

4.8 Domácnosti cizinců, způsob bydlení

Podle dat ze sčítání lidu lze zjistit, že cizinci žili v roce 2011 převážně v úplných rodinách, tedy v manželských nebo registrovaných párech. V těchto úplných rodinách žilo 39,6% cizinců. Druhou nejpočetnější skupinu tvořili cizinci ve vícečlenných nerodinných domácnostech. V této skupině se nacházelo 22,6% cizinců. Větší počet cizinců také tvořili jednotlivci, kteří tvoří 15,4% ze všech cizinců (ČSÚ, 2014).

Ve srovnání s českým obyvatelstvem evidujeme podobný podíl domácností jednotlivců (cizinci 15,4% a občané ČR 13,6%) a neúplných rodin (cizinci 11,0% a občané ČR 14,4%). Rozdílné hodnoty jsou však mezi počtem úplných rodin (cizinci 39,6% domácností a občané ČR 57,3% domácností). Největší rozdíl však evidujeme mezi vícečlennými nerodinnými domácnostmi (cizinci 22,6% a občané ČR 4,0%), (ČSÚ, 2014).

Z hlediska typu domácností a věku nalezneme nejvyšší podíl jednotlivců a vícečlenných nerodinných domácností mezi cizinci ve věku 25-34 let a počet úplných a neúplných rodin ve věku 35-44 let. Toto samozřejmě souvisí s věkovou strukturou cizinců (ČSÚ, 2014).

Z hlediska způsobu bydlení žije převážná většina cizinců v bytech (86,7%) a v ubytovacích zařízeních (10,5%). Nejvyšší podíl cizinců žijících v bytech mají občané Vietnamu a v ubytovacích zařízeních občané Slovenska (ČSÚ, 2014).

Nejčastější formou je bydlení v nájemních bytech. Zde žije okolo 36% cizinců. Druhou nejčastější formou je byt v osobním vlastnictví, kde žije zhruba 20% cizinců, a také byt ve vlastním domě, kde také žije 20% cizinců. Naopak nejméně jsou cizinci využívány družstevní byty. Tyto hodnoty jsou ve srovnání s českým obyvatelstvem odlišné. Nejvíce občanů ČR využívá byt ve vlastním domě (44% obyvatel), poté byt v nájemním bytě (20% obyvatel) a v osobním vlastnictví (18% obyvatel) a nejméně jako cizinci družstevní byt (9% obyvatel), (ČSÚ, 2014).

4.9 Vzdělání cizinců

Z tabulky 4 lze vyčíst, že vysoké školství je oblastí vzdělávání, ve které studuje nejvíce cizinců. Zdroje na Českém statistickém úřadě uvádějí, že podíl cizinců studujících vysoké školy v poměru ke všem vysokoškolským studentům v České republice je 11,9%, z nichž nejvíce studuje na vysokých školách v Praze a Brně,

nejčastěji ekonomické vědy a nauky. Možnost studovat na českých vysokých školách využívají zejména Slováci, Rusové a Ukrajinci (ČSÚ, 2015).

Tabulka 4 - Vývoj počtu cizinců v mateřských, základních, středních, vysokých a vyšších odborných školách a na konzervatořích

Ukazatel	Mateřské školy	Základní školy	Střední školy	Konzervatoře	Vyšší odborné školy	Vysoké školy
2003/04	3 252	12 973	3 584	74	385	13 077
2010/11	4 223	14 109	8 458	136	426	37 524
2011/12	4 714	14 315	8 852	151	464	38 742
2012/13	5 434	14 551	9 024	169	510	39 484
2013/14	6 307	15 109	9 147	185	547	40 442
2014/15	7 214	16 477	8 837	217	552	41 179

Zdroj: Cizinci v ČR (2015), vlastní zpracování

Z tabulky 5 vyčteme, že podíl cizinců se základním vzděláním a středním vzděláním s maturitou je podobný, jako podíl občanů České republiky mající základní a střední školu s maturitou. Tento podíl je však odlišný u migrantů a občanů České republiky se středním vzděláním bez maturity a vysokoškolským vzděláním (ČSÚ, 2014).

Vzdělanostní struktura cizinců je odlišná podle toho, jaké mají státní občanství. Například u imigrantů z Vietnamu má nejvíce osob pouze základní vzdělání (46,1 %), z Ukrajiny mají nejvíce osob střední vzdělání či vyšší odborné vzdělání (39,7 %) a z Ruska a Slovenska vysokoškolské vzdělání (43,3 % a 26 %), (ČSÚ, 2014)

Z hlediska pohlaví se u cizinců neprojeví zásadní rozdíly. Výjimkou jsou jen občane Polska, u kterých nalezneme přibližně 34% žen se základním či nižším vzděláním, zatímco u mužů tvoří tento podíl 14% (ČSÚ, 2014).

Tabulka 5 - Vzdelanostní struktura cizinců a občanů České republiky

	Cizinci	Občané České republiky
Základní vzdělání	17,8	18,7
Střední vzdělání s maturitou	34,9	32,3
Střední vzdělání bez maturity	18,1	34,7
Vysokoškolské vzdělání	21,7	12,7

Zdroj: Analýza ČSÚ (2014), vlastní zpracování

4.10 Náboženství cizinců

Tyto informace lze zjistit především ze sčítání lidu, kdy dotazovaní cizinci mohli využít dobrovolné otázky na náboženskou víru. Informace však nejsou přesné, jelikož se jednalo o dobrovolnou otázku, na niž odpověděla zhruba necelá polovina dotazovaných. Celkem 64,2 % osob ze všech dotazovaných, kteří zodpověděli tuto otázku, se pokládají za věřící. Nejvíce cizinců pokládající se za věřící jsou mezi občany Polska a Ukrajiny. Naopak nejvíce nevěřících se nacházelo mezi občany z Vietnamu (ČSÚ, 2014).

Z celkového počtu věřících cizinců byl největší počet lidí nehlásící se k žádné církvi (18,6%). Dominantní církví, ke které se přihlásilo nejvíce cizinců, byla římskokatolická církev. K ní se přihlásilo celkem 15,6 % cizinců, z nichž nejvíce bylo právě Poláků. Podíl cizinců hlásící se k římskokatolické církvi je jen o něco vyšší než podíl občanů České republiky vyznávajících tuto víru (18,8%). Druhou nejvíce zastoupenou církví je pravoslavná církev, ke které se přihlásilo celkem 13,9% cizinců, a to nejvíce občanů z Ukrajiny a Ruska. Co se týče islámské víry v České republice, přihlásilo se k tomuto náboženství při sčítání lidu v roce 2011 necelých 3 tisíce lidí (ČSÚ, 2014).

Tabulka 6 - Cizinci podle náboženství k 26. 3. 2011 (v %)

Státní občanství	víra v %	víra v %	víra v %
Slovensko	Církev římskokatolická 33,9%	Bez náboženské víry 31,3%	Věřící – nehlásící se k církvi 16,9%
Ukrajina	Pravoslavná církev v českých zemích 31%	Věřící – nehlásící se k církvi 22,8%	Bez náboženské víry 16,6%
Vietnam	Bez náboženské víry 82%	Věřící – nehlásící se k církvi 10,5%	Buddhismus 3,7%
Rusko	Bez náboženské víry 32,2%	Věřící – nehlásící se k církvi 25,1%	Ruská pravoslavná církev 21,4%
Polsko	Církev římskokatolická 50,1%	Věřící – nehlásící se k církvi 16,5%	Církev římskokatolická 15,6%
Cizinci celkem	Bez náboženské víry 35%	Věřící – nehlásící se k církvi 18,6%	Církev římskokatolická 15,6%

Zdroj: analýza ČSÚ (2014), vlastní zpracování

4.11 Kriminalita cizinců

Tabulka 7 nám ukazuje snížení počtu trestně stíhaných a odsouzených cizinců v roce 2014. Podle údajů ministerstva spravedlnosti cizinci za rok 2014 spáchali celkem 9 821 trestných činů, za které bylo stíháno 7 385 cizinců. Za způsobení těchto trestných činů bylo stíháno nejvíce Slováků (s podílem 39 % na celkovém počtu stíhaných osob), následně Ukrajinců (s podílem 12,8%) a poté Vietnamců (s podílem 11,5%), (MVČR, 2014).

Z tabulky 7 lze konstatovat, že celkový počet odsouzených cizinců je 4 777. Z těchto odsouzených lidí je i v tomto případě nejvíce Slováků (s podílem 40% na celkovém počtu odsouzených cizinců), potom Ukrajinců (s podílem 13,8%) a Vietnamců (s podílem 11,4%), (MVČR, 2014). Z hlediska druhu trestného činu je nejvíce cizinců odsuzováno za krádeže, ohrožení pod vlivem návykové látky, řízení motorového vozidla bez řidičského oprávnění, ale také za činy související s ekonomickou aktivitou, především podnikáním, jako je porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a podobně. Trestné činy jsou dále také spojeny s nelegální migrací, kdy cizinci bývají často odsouzeni z důvodu maření výkonu úředního rozhodnutí a padělání a pozměňování veřejné listiny (Drbohlav, 2010).

Tabulka 7 - Kriminalita cizinců

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Trestně stíhaní cizinci	6994	7284	8179	8572	8362	7377	7473	7513	7470	7385
Meziroční změna stíhaných cizinců	-221	290	895	393	-210	-985	96	40	-43	-85
Odsouzení cizinci	4223	4003	4688	5498	5328	4798	4853	4913	4920	4777
Meziroční změna odsouzených cizinců	120	-220	685	810	-170	-530	55	60	7	-143

Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti (2014), vlastní zpracování

Celkový počet migrantů, jimž byl udělen trest vyhoštění z České republiky, je podle Ministerstva spravedlnosti 2 149 osob. Ministerstvo také zmiňuje nejčastější důvody tohoto vyhoštění, kterými jsou porušování pobytového režimu (73,2% z celkového počtu důvodů), dále porušení zákona o zaměstnanosti (13,9%) a nerespektování rozhodnutí o správním vyhoštění. Z celkového počtu vyhoštěných je ale v tomto případě nejvíce osob z Ukrajiny (37,9%), poté z Libye (10,6%) a následně z Vietnamu (7,1%), (MVČR, 2014).

4.12 Ekonomická aktivita migrantů

Cizinci mají odlišné podmínky podle toho, z jakého státu přicházejí. Občané Evropské unie a Švýcarska nebo jejich rodinní příslušníci nepotřebují zvláštní povolení k zaměstnání na území České republiky a firma, které tyto migranty zaměstná, musí pouze o této skutečnosti informovat úřad práce. Situace pro migranty z třetích zemí je daleko obtížnější. Zaměstnavatel má povolení zaměstnat tyto cizince pouze pokud má souhlas krajské pobočky úřadu práce a pokud tato pracovní místa nelze s ohledem na požadovanou kvalifikaci nebo nedostatek pracujících obsadit jiným způsobem (Tichá, 2013). To však neplatí pro migranty z třetích zemí, kteří obdrželi zelenou či modrou

kartu. Tato karta dává povolení jak k pobytu, tak k výkonu zaměstnání. Karty jsou vydávány pro taková pracovní místa, která jde těžko obsadit občany České republiky či občany Evropské unie, přičemž zelená karta je pro cizince s kvalifikací na místa, po kterých je neuspokojená poptávka, a modrá karta je pro cizince s vysokou kvalifikací, jako je dosažené vysokoškolské vzdělání či alespoň vyšší odborné vzdělání (MPSV, 2012).

Zdrojem údajů o zaměstnanosti cizinců v České republice jsou databáze z úřadu práce. Ve statistikách jsou často zaměstnaní cizinci označováni jako „počet cizinců evidovaných na úřadech práce“. Toto označení může být matoucí, a je nezbytné podotknout, že se nejedná o cizince vedené v evidenci uchazečů o zaměstnání. Je nutné také v zaměstnanosti migrantů rozlišovat mezi cizinci evidovanými na úřadech práce a cizinci s živnostenským oprávněním (Pořízková, 2008).

Na konci roku 2014 bylo zjištěno celkem 344,6 tisíc ekonomicky aktivních cizinců, z toho 261 tisíc cizinců evidovaných na úřadech práce a 83,6 tisíc cizinců s živnostenským oprávněním. Z celkového počtu cizinců evidovaných na úřadech práce bylo v roce 2014 zaměstnáno 196 tisíc občanů Evropské unie a 65 tisíc občanů třetích zemí. U cizinců z třetích zemí je zase dominantní živnostenské oprávnění, kdy 69% osob z celkového počtu cizinců s živnostenským oprávněním mají právě občanství z třetích zemí (ČSÚ, 2016).

Z hlediska státního občanství u nás pracuje ze zemí Evropské unie nejvíce občanů ze Slovenska (35 319 osob), již působí nejčastěji jako zaměstnanci, dále Polska (19 596 osob), Rumunska (13 755 osob), Bulharska (13 685 osob) a Německa (3 376 osob). Ze států mimo Evropskou unii bylo nejvíce zaměstnaných imigrantů z Ukrajiny (35 319 osob), kteří reprezentují spíše krátkodobě orientovaný typ migrace a vykonávají méně kvalifikované profese, z Ruska (4 720 osob), z Vietnamu (3 981 osob), ti většinou mají živnostenské oprávnění se zaměřením na obchodní činnost, ale také to byli například Moldavané (2 115 osob) a Mongolové (1 772 osob) v období ekonomické konjunktury (Tichá, 2013).

5 DOPADY MIGRACE NA ČESKOU REPUBLIKU

5.1 Dopad na trh práce

Jeden z hlavních obav trhu migrační politiky je rozsah, v němž imigranti snižují příležitosti na trhu práce méně zkušeným rodákům (Card, 1990). Je totiž známo, že migrace do České republiky je zejména pracovně orientovaná, to znamená, že s růstem počtu cizinců narůstá i počet pracujících a podnikajících, což snižuje příležitosti občanům České republiky uplatnit se na trhu práce (Drbohlav, 2010). Je zde také předpoklad, že příliv imigrantů také podstatně snižuje mzdy rodákům (Card, 1990).

Abychom mohli rozpoznat, zda je tento problém migrace v České republice velký či malý, musíme si nejdříve charakterizovat domácí trh práce. Jedním z velkých problémů českého trhu práce je nekompatibilita mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle na trhu práce. Dalšími negativními faktory jsou nízká ochota pracovní síly k prostorové mobilitě a vysoké daně z příjmu. Nutné je také připomenout velice štědrý sociální systém podpor a dávek, kdy podpory v nezaměstnanosti poměrně dost konkurují minimální mzdě a nemotivují tak určité osoby k práci (Drbohlav, 2010).

Myšlenku, zda imigranti přicházející do hostitelské země zvyšují svým příchodem nabídku práce, konkurují tak českým občanům a snižují jejich mzdy, lze v případě České republiky vyvrátit. Jedním z vysvětlení, proč imigranti nekonkurují občanům na trhu práce, je skutečnost, že migranti mají tendenci se stěhovat pouze tam, kde růst poptávky po práci může pojmout jejich nabídku (Card, 1990). Migranty tedy do určité ekonomiky táhne poptávkový faktor na místa, kde je nedostatek pracovních sil a pomáhají tak spíše trh práce uspokojit. Existují totiž určitá odvětví, kde je nedostatek pracujících sil a firmy tak musejí zaměstnat zahraniční migranty. Jedná se většinou o volná pracovní místa, která jsou pro domácí obyvatele nezajímavá, a to z toho důvodu, že jsou riziková, fyzicky náročná, špatně placená, mají ve společnosti nízký status, nebo jsou příliš vzdálená od místa bydliště, což souvisí s nízkou ochotou mobility českých občanů. Imigranti, kteří přicházejí do této země za cílem většího výdělku, totiž neřeší společenský status z důvodu omezených společenských kontaktů a podobně. Je nezbytné samozřejmě podotknout, že ne všichni migranti v České republice zastávají nízkokvalifikovaná pracovní místa. Jsou zde také migranti, kteří obsazují velmi důležité profese vyžadující vysokou kvalifikaci, a kteří tak výrazně pomáhají k hospodářskému růstu a vytvoření nových pracovních míst (Palát, 2015).

Zeptáme-li se tedy na otázku, zda imigranti přispívají k ekonomickému růstu v cílové zemi, odpověď bude znít „ano“. Jak už jsme si vysvětlili výše, imigranty většinou táhne do dané země poptávkový faktor po pracovní síle, z čehož lze vyvodit, že zde budou migranti přicházet za prací. Tím pádem migrant vstupuje na trh práce, odvádí daně a do státní pokladny tedy mnohem více přidává, než z ní bere. Dále zde migranti spotřebovávají výrobky, nakupují, využívají další služby, platí si bydlení, což se pozitivně projevuje na výkonu ekonomiky. Navíc migrant zde přichází za prací většinou už s určitým dosaženým vzděláním, z čehož plyne, že náklady na jeho výchovu a sociální zabezpečení byly hrazeny v jeho rodné zemi, a tedy cílová země toto břemeno nenese. Samozřejmě, že v souvislosti s migrací se často setkáváme s otázkou morálního hazardu, tedy zneužívání sociálních dávek ze strany cizinců, což je typické zejména pro nízkokvalifikované lidi. Jak už jsme si ale řekli, migrant do cílové země přichází, aby zlepšil svoji ekonomickou situaci, nikoli aby žil z dávek. Samozřejmě, že to nelze zcela vyloučit, tak jako to nelze vyloučit mezi občany České republiky (Palát, 2013).

Tvrzení, že pracovní imigranti mají opravdu pozitivní dopad na ekonomiku, dokazuje také Borjas (2013), který pomocí jeho vytvořeného modelu potvrdil pozitivní vliv na ekonomiku USA. Teorii Borjase dokonce aplikovali Cáhliková a Strielkowski (2013) na českou ekonomiku. Tito dva autoři konkrétně určovali vliv přicházejících Ukrajinských imigrantů na ČR v roce 1995 a 2010. Ve svých výpočtech zjistili, že imigrační přebytek Ukrajinců činil 0,005% HDP, tedy 10,5 milionů korun za rok 1995, přičemž za rok 2010 už tento přebytek činil 0,02% HDP, tedy 470,9 milionů korun. Tento přebytek je v porovnání s imigračním přebytkem USA o dost menší, což znamená, že imigranti v ČR vytvářejí daleko nižší národní produkt než v USA. Pro srovnání, přebytek USA v roce 1995 činil 0,1% HDP, tedy okolo 7 miliard USD. Tento rozdíl je dán tím, že česká ekonomiky prošla teprve před pár lety ekonomickou transformací, a tedy není až tak atraktivní pro zahraniční pracovní migranty, jako tomu je v USA. Rostoucí imigrační přebytek v roce 2010 oproti roku 1995 však signalizuje růst významu pracovní migrace v ČR (Cáhliková a Strielkowski, 2013).

Co se týče mezd, je všeobecně známo, že jsou migranti ochotni pracovat i za nižší mzdu než ostatní. To však není důvod, proč by se díky nim měla průměrná mzda v České republice snížit. Spíš to má za následek obsazování volných pracovních míst, která jsou pro občany díky nízkému platebnímu ohodnocení neatraktivní (Palát, 2015).

5.2 Demografické dopady migrace

Demografie se zabývá zejména změnou počtu obyvatel a populačním přírůstkem, který je ovlivněn jednak porodností a úmrtností, jednak tím, zda se do určitého státu v daném období lidé spíše přistěhují (imigrují) nebo se z něho odstěhují (emigrují). Krom tohoto se také demografie zabývá strukturou obyvatelstva, tedy složením podle věku, pohlaví, vzdělání a další (Tichá, 2013).

V České republice, podobně jako v ostatních vyspělých zemích světa, dochází k demografickému stárnutí populace, která je zapříčiněná prodlužující se střední délkou života a nízkou úrovní porodnosti. Pojem demografické stárnutí populace znamená, že přibývá počet osob ve starších věkových skupinách a ubývá počet dětí (Tichá, 2013).

Jak už bylo řečeno v kapitole „Socioekonomická charakteristika migrantů“, nejpočetnější skupinou cizinců v České republice jsou osoby ve věku 30-34 let, přičemž podíl migrantů v produktivním věku na celkovém počtu migrantů je téměř 83%. Nejpočetnější skupinou občanů České republiky jsou osoby ve věku 36-39 let, přičemž podíl občanů v produktivním věku na celkovém počtu občanů je téměř 68% (ČSÚ, 2013).

Cizinci mají tedy odlišné složení podle věku oproti českým občanům. I když je podíl cizinců v produktivním věku dost velký a i když je průměrný věk cizinců nižší, podle Drbohlava (2010) je sice současná úroveň migrace dostačující pro zachování velikosti populace, ale nemůže zabránit celkovému stárnutí populace. Tedy cizinci nemohou věkovou strukturu obyvatel České republiky výrazně omladit. Toto zjištění je dáno tím, že i když je průměrný věk cizinců nižší než u českých občanů, jejich počet je oproti celkové populaci velice nízký. Aby k této skutečnosti tedy mohlo dojít, je zapotřebí masivní migrace, Drbohlav (2010).

Někteří lidé se zase obávají z příliš vysoké porodnosti cizinek na území ČR. Z kapitoly „Socioekonomická charakteristika migrantů“ však víme, že porodnost cizinek v ČR je velmi malá. Zatímco plodnost cizinek činila 1,1%, u Češek dosahovala 1,6%. Tato nízká plodnost cizinek na území České republiky je zapříčiněná jejich charakterem pobytu, jelikož mnoho z nich zde pobývá dočasně, například z důvodu dočasné práce či studia. Je to také dáno tím, že se většinou imigranti snaží přizpůsobit danému chování občanů v hostitelské zemi. Důvody však mohou být i jiné, jako například určitá rizika či nejistoty, které jsou s příchodem a životem migrantů v nové

zemi spojeny. K tomu přispívá i špatná tolerance této země vůči imigrantům, či ne příliš vstřícné jednání úřadů, Drbohlav (2010).

5.3 Kriminalita migrantů

Podle Paláta (2015) migrace v lidech vzbuzuje negativní pocity. Lidé se podle něj dívají na migranty jako na chudé a nevzdělané lidi, kteří s sebou přinášejí chudobu, vysokou kriminalitu a nemoci.

Podle údajů z VSCR (2012) bylo 1163 odsouzených cizinců v České republice, zatímco odsouzených občanů bylo 19266. Porovnáme-li toto číslo s celkovým počtem občanů a cizinců zjistíme, že podíl odsouzených cizinců je vyšší. Tuto skutečnost nám také potvrzuje český statistický úřad, z jehož údajů lze konstatovat, že počet odsouzených cizinců ve sledovaném období 2002-2008 bylo více než počet odsouzených občanů. V tomto sledovaném období byl zaznamenán největší rozdíl v roce 2004, a to 9,72 ‰ (ČSÚ, 2012).

Porovnáme-li počet trestně stíhaných cizinců a migrantů, zjistíme, že trestně stíhaných migrantů je také více než občanů. V roce 2010 bylo trestně stíháno celkem 112 477 lidí v České republice, z toho 105 100 bylo občanů a 7 377 bylo cizinců (MVCR, 2011).

Je tedy možné pohlížet na migraci jako na možný potencionální rizikový faktor pro společnost. Cizinci mohou také přinášet do určité země nové praktiky či typy trestné činnosti, přičemž některé po čase mohou takzvaně zakořenit. Někteří cizinci se rovněž zapojují do organizovaného zločinu, který je většinou řízen ze zahraničí. V České republice jsou to většinou organizované skupiny z Ukrajiny, Vietnamu, Číny, Ruska či Albánie. Jejich aktivity se liší podle země původu, ale jejich společným cílem je proniknout do veřejné správy (Drbohlav, 2010).

Pro ukrajinské organizované zločiny je typické vydírání, prostituce, obchodování se ženami, loupeže a další. Jejich organizovaný zločin v současnosti ale slábne, a to díky zatčení několika vůdčích postav. Ruské organizované zločiny jsou podobné jako ty ukrajinské, tedy vydírání, prostituce, ale i vraždy, loupeže, kradení aut a obchodování se zbraněmi a lidmi. Oproti Ukrajincům se u nich vyskytuje sofistikovanější ekonomická kriminalita, jako praní peněz, korupce, finanční podvody nebo zakládání fiktivních firem. U Vietnamců je zase typický drogový obchod, daňové

podvody, nelegální přechody hranic, padělání zboží, zejména oblečení, cigaret a podobně (Drbohlav, 2010).

5.4 Vliv migrantů na kulturu a politiku

Jednou z dalších obav z imigrace je to, že svým příchodem mohou pozměnit kulturu či politiku v dané zemi. Je totiž obecně známo, že kultura zemí je ovlivněna měnícím se etnickým složením, které se utváří pomocí toků zahraniční migrace. Podle Drbohlava (2010) se však nejedná o migranty, kteří se stěhovali před pádem železné opony z komunistických zemí do západní Evropy, či migranti stěhující se z Kuby do Spojených států. U těchto migrantů můžeme říct, že politiku v dané zemi negativně neovlivnili. Svým příchodem ale podle něj mohou významně ovlivnit kulturu v určitých zemích Evropy muslimové, jejichž populace silně roste. Může se tedy stát, že budou tito migranti v centrech některých měst západní Evropy tvořit většinu, což může vyvolávat rostoucí napětí mezi migranty a zbytkem populace a může to mít v těchto zemích značné sociálně-ekonomické důsledky, (Drbohlav, 2010).

Z kapitoly 4 ale víme, že zde žije přibližně 10 až 20 tisíc cizinců, kteří vyznávají islám. To znamená, že muslimští cizinci v Česku tvoří asi 0,1 procent populace. Tento podíl je poměrně nízký oproti jiným zemím Evropy, jako je Albánie, Kosovo, Bosna a Hercegovina či Německo. Drbohlav (2010) proto uvádí, že v současnosti jsou dopady migrace na českou společnost velmi malé. Je to dáno tím, že se zde nacházejí zejména občané Ukrajiny, Slovenska a další, kteří mají podobné kulturní zvyklosti, nebo se jim dokážou bezproblémově přizpůsobit. Pokud však v budoucnu dojde k většímu přílivu cizinců (především cizinců vyznávající islám) tak, jak k tomu dochází v některých státech Evropy, pak mohou mít tito migranti velice významnou roli i v přetváření nejruznějších struktur české společnosti (Drbohlav, 2010).

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, zda mají imigranti na Českou republiku pozitivní, či negativní dopady. V poslední části bakalářské práce jsme nejprve zjišťovali tyto dopady na trh práce. Z této kapitoly lze usoudit, že imigranti mají na českou ekonomiku pozitivní efekt. Často tedy obávané otázky migrace, zda imigranti snižují svým příchodem počet volně pracovních míst, nebo zda snižují mzdy domácím občanům, jsme vyvrátili. Naopak tito imigranti spíše pomáhají trh práce uspokojit a většina autorů, jako Palát či Borjas se přiklání k názoru, že imigranti zvyšují ekonomický blahobyt v dané zemi.

V poslední kapitole jsme dále zkoumali demografické dopady migrace. V této části vystávala do popředí otázka, zda mohou imigranti v České republice zamezit demografickému problému stárnutí populace. Odpověď na tuto otázku byla ne. Cizinci tedy nemohou věkovou strukturu obyvatel České republiky výrazně omladit. Toto bylo dáno tím, že i když je průměrný věk cizinců nižší než u českých občanů, jejich počet je oproti celkové populaci velice nízký. Aby tedy k této skutečnosti mohlo dojít, bylo by zapotřebí masivní migrace. V této části jsme pak následně řešili obávanou otázku, a to z příliš velké porodnosti cizinek na území ČR. Na tuto otázku jsme opět odpověděli záporně. Na základě českého statistického úřadu jsme zjistili, že cizinky mají dokonce nižší plodnost než Češky.

V další podkapitole jsme se věnovali kriminalitě migrantů a porovnávali jsme ji s kriminalitou cizinců. Z potřebných údajů jsme zjistili, že jak podíl odsouzených, tak podíl trestně stíhaných cizinců byl o něco málo vyšší než podíl občanů České republiky. Z tohoto hlediska tedy mohou mít cizinci na území ČR negativní vliv. Na co ale můžeme pohlížet jako větší riziko je to, že imigranti s sebou do hostitelské země přinášejí nové praktiky či typy trestné činnosti, a někteří se dokonce zapojují do organizovaného zločinu, který je většinou řízen ze zahraničí.

Poslední zkoumání dopadů bylo z hlediska kultury a politiky. Z této části jsme zjistili, že imigranti kulturu ani politiku České republiky významně neovlivňují. Je to dáno tím, že se zde nacházejí zejména občané Ukrajiny, Slovenska a další, kteří mají podobné kulturní zvyklosti, nebo se jim dokážou bezproblémově přizpůsobit. Problém by ovšem mohl nastat v případě zvětšeného počtu cizinců vyznávajících islám. Díky tomuto přílivu cizinců by zde mohlo vzniknout napětí mezi imigranty a zbytkem populace, a tento příliv migrantů by mohl mít značné sociálně-ekonomické důsledky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

BANSAK, C., N. B. SIMPSON a M. ZAVODNY. The economics of immigration. 1. vyd. London: Routledge, 2015. ISBN 978-0-415-74705-9.

BORJAS, J. George. Labor Economics. 6. vyd. NY: McGraw-Hill, 2013. ISBN 978-0-07-352320-0.

DRBOHLAV, Dušan. Migrace a (i)migranti v Česku: Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme? 1. vyd. Praha: Slon, 2010. 207 s. ISBN 978-80-7419-039-1.

HORÁKOVÁ, Milada. Mezinárodní migrace a migrace cizí pracovní síly. 1.vyd. Praha: VÚPSV, 2003. 97 s. ISBN 80-239-2927-5.

NEŠPOROVÁ, Olga a Věra KUCHAROVÁ. Rodiny přistěhovalců II. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 79 s. ISBN 978-80-7416-040-0.

PALÁT, Milan. Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politika a trendy. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2015. 95 s. ISBN 978-80-7418-230-3.

PALÁT, Milan. Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2013. 92 s. ISBN 978-80-7418-161-0.

POPOVOVÁ, Marie. Mezinárodní migrace a globální governance. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2011. 20 s. ISBN 978-80-245-1809-1.

POŘÍZKOVÁ, Hana. Analýza zahraniční zaměstnanosti v České republice, postavení cizinců na trhu práce a podmínky jejich ekonomické integrace. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2008. 76 s. ISBN 978-80-87007-83-9.

RABUŠIC, Ladislav a Aleš BURJANEK. Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace? 1. vyd. Brno: VÚPSV, 2013. 58 s. ISBN 80-239-2257-2.

ROLNÝ, Ivo a Lubor LACINA. Globalizace, etika, ekonomika. 1. vyd. Boskovice: Albert Publishing, 2001. 256 s. ISBN 80-7326-000-X.

SCHEU, H. Christian. Migrace a kulturní konflikty. 1. vyd. Praha: Auditorium, 2011. 322 s. ISBN 978-80-87284-0

ŠIMEK, Milan. Trh práce. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola podnikání, a. s., 2005. 75 s. ISBN 80-86764-26-5.

TICHÁ, Michaela. Česká ekonomika na prahu 21. století v kontextu společenského vývoje. 1. vyd. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. 221 s. ISBN 978-80-248-3071-1.

Články v odborném časopisu

BORJAS, J. George. The economic analysis of immigration. Handbook of Labor Economics from Elsevier. 1999, roč. 3, č. A, s. 1697-1760.

CÁHLÍKOVÁ, Zuzana a Wadim STRIELKOWSKI. Pozitivní dopady migrace z Ukrajiny na Českou ekonomiku. Acta oeconomica pragensia. 2013, roč. 21, č. 1, s. 60-67. ISSN 0572-3043.

CARD, David. The Impact of the Mariel Boatlift on the Miami Labor Market. Industrial and Labor Relations Review [online]. 1990, roč. 43, č. 2, s. 245-257 [cit. 01. 03. 2016]. Dostupné na: <http://davidcard.berkeley.edu/papers/mariel-impact.pdf>

DRBOHLAV, Dušan. Geografické aspekty v rámci interdisciplinárního výzkumu migrace obyvatelstva. Geografie – Sborník České geografické společnosti. 1999, roč. 104, č. 2, s. 73-88.

DRBOHLAV, Dušan a Zdeněk UHEREK. Reflexe migračních teorií. Geografie – Sborník České geografické společnosti. 2007, roč. 112, č. 2, s. 125-141.

HANSON, Gordon H. The Economic Consequences of the International Migration of Labor. Annual Review of Economics. 2009, roč. 1, č. 1, s. 179-208.

ICMPD. Highly skilled migration. United Nations Secretariat: Department of Economic and Social Affairs [online]. 2005, s. 26 - 27 [cit. 19. 03. 2016]. Dostupné na: http://www.un.org/esa/population/meetings/fourthcoord2005/P11_SSRC.pdf

JAVORCIK, B. S., C. OZDEN, M. SPATAREANU a C. NEAGU. Migrant Network and Foreign Direct Investment. Journal of Development Economics [online]. 2011, roč. 94, č. 2, s. 231-242 [cit. 28. 04. 2016]. Dostupné na: <http://users.ox.ac.uk/~econ0247/Migration.pdf>

LEE, S. Everett. A Theory of Migration. Demography [online]. 1966, roč. 3, č. 1, s. 47-57 [cit. 15. 01. 2016]. Dostupné na: <http://www.students.uni-mainz.de/jkissel/Skripte/Lee.pdf>

MASSEY, Douglas S. a kol. Theories of International Migration: A Review and Appraisal, Population and Development Review. 1993, roč 19, č. 3, s. 431-466. ISSN 0098-7921

PARROTTA, P., D. PAZZOLI a M. PYTLIKOVA. The Nexus between Labor Diversity and Firm's Innovation. *Journal of Population Economics*. 2014, roč. 27, č. 2, s. 303-364.

PIORE, Michael J. *Birds of Passage: Migrant Labor and Industrial Societies*. Cambridge University Press. 1979, roč. 7, č. 3, s. 527-529. ISBN 978-0521280587.

WADENSJÖ, Eskil. Migration to Sweden from the new EU Member States. IZA Discussion Paper Series [online]. 2007, č. 3190 [cit. 02. 03. 2016]. Dostupné na: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1049101

Elektronické dokumenty a ostatní

ČSÚ. Metodika-Obyvatelstvo [online]. 2012 [26. 01. 2016] Dostupné na: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel

ČSÚ. Přirozený přírůstek a migrační saldo v Praze a ČR v letech 2001 – 2010 [online]. 2014 [01. 04. 2016] Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/104007-11-n_2011-8_prirozeny_prirustek_a_migracni_saldo_v_praze_a_cr_v letech_2001___2010

ČSÚ. Animované stromy života [online]. 2014 [17. 03. 2016] Dostupné na: <http://www.czso.cz/staticke/animgraf/cz/>

ČSÚ. Cizinci v České republice podle dat sčítání lidu 2011 [online]. 2014 [25. 01. 2016]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cizinci-v-ceske-republice-podle-dat-scitani-lidu-2011-dxfg917fpy>

ČSÚ. Cizinci v ČR 2015 [online]. 2015 [19. 01. 2016] Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/publikace-cizinci-v-cr>

ČSÚ. Vývoj počtu cizinců v ČR [online]. 2016 [03. 02. 2016] Dostupné na: <http://www.statistikaamy.cz/2016/02/vyvoj-poctu-cizincu-v-cr/>

ČTK. Česko a Slovensko letos nepočítá s přebíráním uprchlíků z EU [online]. 2015 [19. 03. 2016]. Dostupné na: www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1615646-cesko-a-slovnsko-letos-nepocitaji-s-prebiranim-uprchliku-z-eu

EUROPA. Sdělení komise Evropskému parlamentu, radě, hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů – akční plán EU proti pašování migrantů (2015-2020) [online]. 2015 [28. 02. 2016]. Dostupné na: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/eu_action_plan_against_migrant_smuggling_cs.pdf

GALLUP. 150 Million Adults Worldwide Would Migrate to the U.S. [online]. 2012 [01. 02. 2016]. Dostupné na: <http://www.gallup.com/poll/153992/150-million-adults-worldwide-migrate.aspx>

MPSV. Integrovaný portál MPSV – Zahraniční zaměstnanost [online]. 2013 [27. 01. 2016]. Dostupné na: https://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam

MVCR. Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013 – tabulková část [online]. 2011 [10. 02. 2016]. Dostupné na: www.mvcr.cz/soubor/tabulkova-cast-pdf.aspx

MVČR. Zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky v roce 2013 [online]. 2014 [14. 02. 2016]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/clanek/zpravy-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-cizincu-v-ceske-republice-za-roky-2001-2013.aspx>

MVCR. Podkladový materiál Ministerstva vnitra pro poslance Parlamentu ČR 39. Schůze PČR – bod Informace vlády ČR o migrační krizi [online]. 2016 [02. 02. 2016]. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/migrace/clanek/informace-vlady-cr-o-migracni-krizi.aspx>

PERI, Giovanni a Francisco R. SILVENTE. Do immigrants create exports? Evidence from Spain. [online]. 2010 [22. 03. 2016]. Dostupné na: <http://voxeu.org/article/do-immigrants-create-exports-new-evidence-spain>

UNITED NATIONS. Number of International migrants rises above 232 million [online]. 2013 [12. 02. 2016]. Dostupné na: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45819#.Vw56eqRXopA>

UNHCR. Evolution – Mediterranean Sea [online]. 2016 [01. 04. 2016]. Dostupné na: <http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>

UNHCR. Number of Syrian refugees tops 2 million mark with more on the way [online]. 2013 [05. 02. 2016]. Dostupné na: <http://www.unhcr.org/522495669.html>

VSCR. Statistická ročenka vězeňské služby české republiky [online]. 2012 [06. 01. 2016]. Dostupné na: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202012.pdf

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NACE	Klasifikace ekonomických činností
OSN	Organizace spojených států
HDP	Hrubý domácí produkt
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
VSCR	Vězeňská služba České republiky

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 5.5.2016

.....

Hana Dendisová

SEZNAM GRAFŮ A TABULEK

Grafy

GRAF 1 - Z KRÁTKODOBÉHO HLEDISKA - DOPADY IMIGRACE NA TRH PRÁCE, KDY JSOU IMIGRANTI A DOMÁCÍ PRACOVNÍCI DOKONALÝMI SUBSTITUTY	14
GRAF 2 - Z DLOUHODOBÉHO HLEDISKA - DOPADY IMIGRACE NA TRH PRÁCE, KDY JSOU IMIGRANTI A DOMÁCÍ PRACOVNÍCI KOMPLEMENTY	15
GRAF 3 - DOPADY IMIGRACE NA TRH PRÁCE Z HLEDISKA DLOUHODOBÉHO OBDOBÍ, KDY IMIGRANTI A DOMÁCÍ PRACOVNÍCI JSOU DOKONALÝMI SUBSTITUTY	16
GRAF 4 - IMIGRAČNÍ PŘEBYTEK	17
GRAF 5 - VLIV IMIGRACE NA TRH S BYDLENÍM	18
GRAF 6 - VLIV IMIGRACE NA TRH S ETNICKÝM JÍDLEM.....	19
GRAF 7 - MIGRAČNÍ SALDO V ČR MEZI LETY 2001-2010	25
GRAF 8 - VÝVOJ POČTU CIZINCŮ PŘICHÁZEJÍCÍCH DO EU MEZI LETY 2008 - 2015	28
GRAF 9 - VÝVOJ POČTU CIZINCŮ S TRVALÝM A PŘECHODNÝM POBYTEM V ČR	29
GRAF 10 - NEJČASTĚJŠÍ STÁTNÍ OBČANSTVÍ CIZINCŮ V ČR K 31. 12. 2014 .	32
GRAF 11 - CIZINCI V ČR PODLE KRAJE	33
GRAF 12 - VĚKOVÁ PYRAMIDA CIZINCŮ V ČR K DATU 31. 12. 2014.....	34

Tabulky

TABULKA 1 - VÝVOJ PODÍLU ŽEN A MUŽŮ NA CELKOVÉM POČTU MIGRANTŮ MEZI LETY 2006 AŽ 2014.....	35
TABULKA 2 - PLODNOST CIZINEK PODLE VĚKOVÉ KATEGORIE K 26. 3. 2011	35
TABULKA 3 - CIZINCI PODLE RODINNÉHO STAVU A VĚKU K 26. 3. 2011 (VYJÁDŘENO JAKO PODÍL V %).....	36
TABULKA 4 - VÝVOJ POČTU CIZINCŮ V MATEŘSKÝCH, ZÁKLADNÍCH, STŘEDNÍCH, VYSOKÝCH A VYŠŠÍCH ODBORNÝCH ŠKOLÁCH A NA KONZERVATOŘÍCH.....	38
TABULKA 5 - VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURA CIZINCŮ A OBČANŮ ČESKÉ REPUBLIKY	39
TABULKA 6 - CIZINCI PODLE NÁBOŽENSTVÍ K 26. 3. 2011 (V %).....	40
TABULKA 7 - KRIMINALITA CIZINCŮ	41